

Täysistunto

Keskiviikko 23.10.2019 klo 14.00—17.34

3. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2019 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 28/2019 vp

Lisätalousarvioaloite LTA 10/2019 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 5/2019 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 5/2019 vp.

Asian käsittely alkaa yleiskeskustelulla, jossa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen varatut puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Keskustelu

14.02 **Johannes Koskinen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuoden 2019 kolmas lisätalousarvio on suhteellisen laajan yksimielisyyden vallitessa käsitelty. Siihen liittyy kuitenkin yksi eriävä mielipide, jossa esitetään lisäystä kunnille siirrettävään määrärahaan.

Hallituksen esitys kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävästä 237 miljoonan euron korotuksesta koskee vuodelta 2020 aiennettavaa siirtoa kilpailukykysovimuksen toteuttamiseen liittyvästä kompensatiosta. Kyseessä on kertakorvaus, joka maksetaan kunnille kuluvan vuoden marras- tai joulukuussa tasasuuruiseksi 43,22 euron suuruisena summana asukasta kohden. Valiokunta pitää kompensaaion aikaistusta perusteltuna kuntatalouden heikon tilanteen vuoksi. Kuntien toimintamenot ovat kasvaneet, minkä lisäksi verokertymät ovat olleet ennakoitua pienemmät. Tämän arvioidaan johtuvan muun muassa ennakonpidätykseen tehdyistä menettelymuutoksista ja kansallisen tulorekisterin käyttöönottoon liittyvistä tekijöistä, jotka vaikuttavat kertymien ajoitukseen.

Kuntaliiton arvion mukaan kuntatalouden tila on heikentynyt kuluvana vuonna voimakkaasti. Erityisen voimakkaasti kevään ennusteesta ovat pudonneet kuntien verotulot. Myös kuntatalouden menot ja investoinnit ovat kasvaneet odotettua nopeammin. Tilikauden tulos on painumassa tänä vuonna yhteensä 0,9 miljardia euroa alijäämäiseksi. Tätä ennen kunnallisen kirjanpitohistorian heikoin tilikauden tulos nykytyyppisten tilinpäätösten aikana on ollut 0,4 miljardia euroa elikkä 400 miljoonaa euroa miinusmerkkinen, alijäämäinen tilinpäätös vuonna 2012. Kuntien verotulokertymän lasku tänä vuonna on johtunut siis pitkälti tuloverotuksen järjestelmämuutoksista, ei niinkään suhdannekehityksen voimakkaasta hiipumisesta. Vuoden alussa käyttöön otettu vuositulorajaan perustuva verokortti uudis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

tus sekä tulorekisteri synnyttivät kuntien verotilityksiin eräänlaisen rytmihäiriön, joka on myöhentänyt verotulojen kertymistä.

Suuri tekijä tietysti on myös se, että kuntatalouden tilaa heikentävät juuri tänä vuonna monet edelliseltä hallituskaudelta periytyvät valtionosuuksia leikkaavat päätökset. Tyypillisesti ne liittyvät kilpailukyky sopimuksen tai erilaisten säästölakien toimeenpanoon. Kiky-leikkaukset ovat kuluvana vuonna täysimääräisiä, vaikka esimerkiksi lomarahaleikkauksesta saatu säästö kutistuu jo pois eikä työajan pidennys ole Kuntaliiton arvion mukaan tuonut kuntiin sille asetettuja säästötavoitteita. Lisäksi kuntien verotuottojen kertymistä on hidastanut jo useamman vuoden ajan palkansaajien sosiaalivakuutusmaksujen nousu.

Summalukuinahan tämä näyttäisi siltä, että tuo peittäisi reilun neljänneksen kuntien alijäämästä, mutta kuntakohtaisesti se ei ihan yhtä lohdullista paikkausta tee, koska kompensatio maksetaan asukasmäärän pohjalta tasasuuruksena ja sitä menee myös niille kunnille, jotka näillä näkymin tekevät positiivisen tilinpäätöksen tältä vuodelta. Mutta se helpottaa kyllä tuntuvasti useimpien alijäämäkierteeseen joutuneiden kuntien taloustilannetta ja on kovinkin positiivinen toimi. Ne isommat lääkkeethän tulevat ensi vuoden talousarvion yhteydessä, ja niistä keskustellaan sitten erikseen.

Hallitushan esitti tässä lisätalousarviossa myös tarkistuksia tuloarvioihin. Muun muassa arvonlisäveron ja varainsiirtoveron tuottoarvioita korotetaan, kun taas ansio- ja pääomatuloveron sekä energiaveron tuottoarvioita alennetaan. Yhteenlaskettuna ja summattuna tuloarvioita alennetaan 443 miljoonaa euroa. Näillä muutoksilla valtionvelan määrän arvioidaan olevan tämän vuoden lopussa noin 107,4 miljardia euroa eli noin 44 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Valiokunta esitti siis päätösehdotuksenaan, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 28 näille valtiopäiville sisältyvän ehdotuksen vuoden 2019 kolmanneksi lisätalousarvioksi ja että eduskunta hylkää lisätalousarvioaloitteen LTA 10 näille valtiopäiville ja että eduskunta päättäisi, että vuoden 2019 kolmatta lisätalousarviota sovelletaan tämän kuun lopusta eli 31.10.2019 alkaen.

14.08 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikallaolijat! [Mika Niikko: Lehdistö!] Meillä on käsittelyssä lisätalousarvio, jossa siis jonkin verran on pieniä muutoksia tuloarvioihin ja sitten tämä korjaus kunnille tulorekisteriuudistuksen vuoksi, jota varhaistetaan siis tämän vuoden puolelle jonkin verran helpottamaan vaikeaa kuntataloutta. Budjettiriihessä hallitus päätti myös valtion lisätalousarviosta, jonka mukaan kunnat saavat tänä vuonna tuon 237 miljoonaa euroa, jolla vältetään kiky-sopimuksen mukaisten lomarahaleikkausten huomioiminen kahteen kertaan. Tästä huolimatta meillä ensi vuoden talous kunnissa näyttää kyllä entistä huonommalta.

Valtion vuoden 2020 budjetti helpottaa kuntatilannetta mutta ei todellakaan tule ratkaisemaan kuntatalouden alijäämäisyyttä. Kuntatyöntantajien Jalonen totesi: ”Tämä ei kuitenkaan korjaa kuntatalouden alijäämää. Tiukasta taloustilanteesta kertovat kuntien käynnistämät yt-neuvottelut, joista ovat nyt ilmoittaneet suuretkin kuntatyöntantajat. Tämä on poikkeuksellista.” Hän myös totesi: ”Kuntien on saatava uusiin tehtäviin ja velvoitteisiin täysimääräinen valtionosuus niin, että todelliset kustannukset tulevat katetuksi.”

Oikeastaan tästä tulen siihen, millä tavalla nyt esimerkiksi hallitus on ratkomassa tätä yhtä sotien isoa kokonaisuutta eli vanhustenhoidon — kokoomuksenkin kannattamaa — hoitajamitoitusta, minkä hallitus on nyt muuttanutkin henkilöstömitoitukseksi. [Pia Viita-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

sen välihuuto] Tähän ei ole varattu rahaa, ei ensi vuodelle eikä tuleville vuosille. Kun tätä asiaa jonkin verran selvitin, niin esimerkiksi vuonna 2023, kun henkilöstömitoituksen pitäisi tulla voimaan aprillipäivänä huhtikuussa, itse asiassa rahaa on tämä vasemmistohallitus varannut budjettiin 70 miljoonaa euroa, kun pitäisi varata 250 miljoonaa. [Sanna Antikainen: Juuri näin!] Eli tässä tulemme siihen tilanteeseen, että meillä itse asiassa kunnat ovat tämäntyyppisen politiikan jälkeen entistä vaikeammassa tilanteessa. No mitä he esittävät ensi vuodelle, kun jo tietynlaisia tiukennuksia ainakin ministeri Kiuru on puheissaan sanonut vanhustenhoidon henkilöstötilanteeseen? He esittävät lisäystä 5 miljoonaa euroa. No kokoluokan voi ymmärtää hyvin sillä, että tämä on vain hieman yli puolet siitä, mitä he esittävät omien ministereidensä erityisavustajien palkkaukseen. Eli meidän vanhustenhoidon henkilöstön määrän lisäykseen osoitetaan vain hieman yli puolet siitä, mitä he esittävät omien avustajiensa palkkaukseen. Eli tähän meidän kuntatalouden kokonaisuuteen on tulossa merkittäviä isoja velvoitteita ilman todellista kestäväää rahoituspohjaa. [Mikko Savola: Rakentavaa oppositiopolitiikkaa!]

Arvoisa puhemies! Oikea ratkaisu on tietysti se, että näitä toimenpiteitä tehtäisiin niin, että rahat riittävät tulevaisuudessa ja myös niin, että ei annettaisi lupauksia vanhuksille eikä peruspalveluiden tarvitsijoille tai tehtäisi sellaisia toimenpiteitä, jotka vievät jopa kuntataloutta huonompaan suuntaan — mistä siis tässä Jalonenkin edellä mainitsi.

Arvoisa puhemies! Meidän hallitus otti varsin nöyrästi vastaan yhden virkamiehen kirjelmöinnin liittyen nuorten toivomiin kevytautoihin. No nyt on tullut toinen muikkari EU:lta, [Antti Lindtmanin välihuuto] ja tämä koskee itse asiassa Rinteen hallituksen koko talouspolitiikkaa. Nyt tietysti on kysymys siitä, otatteko tämän muistutuksen yhtä nöyrästi vastaan ja ryhdytte toimenpiteisiin täyttääksenne näitä Euroopan unionin komission antaman muistutuksen vaateita vai onko tämä nyt teidän mielestänne pienempi asia kuin se kevytautokysymys, jossa olitte nöyrästi EU:n edessä suurin piirtein rähmälläanne. [Antti Lindtmanin välihuuto]

Arvoisa puhemies! Suomi on saanut siis kovaa kritiikkiä EU:n puheenjohtajamaana ensin työstämästään EU:n budjettisuunnitelmasta, josta itse asiassa Financial Timesissa todettiin, että ainoa saavutettu konsensus oli se, että lähes kaikki hallitukset vihaavat Suomen suunnitelmaa. Näin olette onnistuneet Euroopan unionin talouden hoidossa, ja sitten kun katsomme, miten Suomessa on mennyt, [Puhemies: 5 minuuttia!] niin EU-komissio pyysi Suomelta lisätietoja ensi vuoden alustavasta talousarviosta, ja itse asiassa valtiovarainministeri Mika Lintilä totesi, että ”meidän arviomme mukaan kyse ei ole erityisen vakavasta vakaus- ja kasvusopimuksen noudattamatta jättämisestä” — mutta on siis kuitenkin kyse siitä. [Puhemies: 5 minuuttia täynnä!]

Arvoisa puhemies! Loppuun totean, että Suomi sai EU-komissiolta siis varoituksen julkisesta rahankäytöstä. EU:n Suomelle antama varoitus koskee julkisten menojen lisäyksiä. [Antti Rantakangas: 5 minuuttia!] Euroopan komissio on antanut Suomelle varoituksen, jonka mukaan Suomen ensi vuoden budjetti voi olla Euroopan unionin budjettikurisääntöjen vastainen. Toivottavasti hallitus on tässä talouskysymyksessäänkin yhtä suoraviivainen kuin oli nuorten kevytautojen torppaamisessa. [Välihuutoja]

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän pyydettyistä puheenvuoroista neljä seuraavaa, ja sen jälkeen otamme debatin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

14.14 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä toimi, mitä tässä lisätalousarviossa tehdään, on varsin tarpeellinen, eli näitä kiky-palautuksia ennaikaistetaan, millä helpotetaan kuntien tilannetta edellisen hallituksen jäljiltä, eli voisi sanoa ja kiteyttää tämän sanomalla, että tässä sitä nyt sitten edellisen hallituksen toimia paikkaillaan. Mutta hyvä, että näin — on tärkeää, että kunnat saavat tämänhetkiseen tilanteeseen hieman helpotusta. Tuossa tuli mieleen, kun kuuntelin edellistä puheenvuoroa, että taisi olla erilaiset mietteet siellä kokoomuksessakin vuosi takaperin syksyllä, kun silloin vielä puheenjohtaja Orpo talousarviokeskustelussa totesi, että kuntatalous on vahvempi kuin 20 vuoteen. Näin vielä viime syksynä sanottiin, ja nyt näemme tulokset. [Timo Heinonen: Nythän on eri hallitus!] Eli valitettavasti kovin vahva tämä kuntatalous ei ole, ja tämä uusi hallitus onneksi nyt suoraan sanottuna paikkaa kokoomuksen jälkiä: nyt ei enää leikata, [Timo Heinonen: Pääministeri Sipilä totesi, että alkää sössikö taloutta!] nyt kuntien asema paranee 1,1 miljardilla eurolla kaiken kaikkiaan ensi vuonna, ja tässä otetaan tälle vuodelle tämä ensimmäinen paikkuuaskel. Tästä on, puhemies, kysymys. Ihan turha muuksi yrittää tätä asiaa muuttaa. [Ben Zyskowicz: Turhaan haukutte kikyä, kun itse kannatitte sitä!]

Kaiken kaikkiaan olen hyvin tyytyväinen siitä linjasta, että esimerkiksi kunnissa mahdollistetaan taas ensi vuonna edellisen hallituksen lakkauttama, hyvin toimiva kuntakokeilu, kiitos siitä hallitukselle ja ministeri Harakalle. Esimerkiksi Pirkanmaalla, Tampereella, tästä saatiin erittäin hyviä tuloksia. Oli todella suuri sääli, että edellinen hallitus lakkautti tämän hyviä tuloksia tuottaneen kuntakokeilun. Kyllä aktiivimallit voimassa pidettiin, mutta oikeat työllistävät toimet lakkautettiin. [Ben Zyskowicz: Joo, eihän edellinen hallitus työllisyyden eteen mitään saanut aikaan!] Nyt onneksi, kuntienkin kannalta, tämä kuntapohjainen kokeilu voi ensi vuonna jatkua, mikä on tietenkin tärkeää, koska jos työllisyysastetta saataisiin kunnissa paremmaksi, niin varmasti myös se taloustilanne sitä kautta helpottaisi. [Ben Zyskowicz: Sitä odotellessa!]

Puhemies! Tässä vähän viitattiin tähän hallituksen linjaan. Täällähän on käyty niin välilyksymyksen yhteydessä kuin budjettikeskustelussakin siitä kovasti keskustelua, ja mielestäni on syytä ehkä kerrata se muutos, mikä tapahtui, kun kansa uurnilla kävi ja hallitus vaihtui. Onhan tässä nyt nähtävissä, niin kuntapuolella kuin muuallakin, että nyt ollaan siirrytty siitä oikeistolaisesta leikkauspolitiikasta politiikkaan, jossa satsataan koulutukseen, [Timo Heinonen: Velanottopolitiikkaan!] satsataan pienten ihmisten toimeentuloon ja tulevaisuusinvestointeihin. Eli suunta on muuttunut, ja se suunta on täysin oikea. Kokoomukselta tietenkin voisi kysyä, mikä tämä hattutemppu olisi tai mitä he itse haluaisivat tehdä, kun he tuntuvat moittivan kovasti alijäämää mutta olisivat kovasti myös laskemassa veroja, eivätkä samaan aikaan kertoisi, mistä leikataan. [Ben Zyskowicz: Lisätuloja työllisyyttä parantamalla!] Kiinnostaisi tietää, että kunniltako leikattaisiin vai koulutuksestako leikattaisiin vai liikenneinvestoinneista, vanhustenhoivasta, eläkkeensaajien toimeentulon parannuksista — mistä kokoomus leikkaisi, sitä emme ole kuulleet. [Ben Zyskowicz: Ei mistään! — Timo Heinonen: Ei mistään!]

Mitä tulee budjetin talouslinjaan, joka on tässä suhdannetilanteessa lievästi elvyttävä, niin pyydän huomiota sille tosiasialle, että esimerkiksi arvostettu talousasiantuntija Sixten Korkman käytti puheenvuoron, jossa hän juuri kuvasi vallitsevaa taloustilannetta ja totesi, että näissä olosuhteissa, jolloin korko on matala ja talous hiipuu, elvyttävä politiikka on perusteltua, ja sitähän hallitus juuri tekee. Muun muassa Martti Hetemäki, arvostettu henkilö, totesi, että työttömiä oli jätetty heitteille, ja nyt esimerkiksi palkkatukea lisätään. Tässä on paljon selkänöjää asiantuntijoilta näille hallituksen toimille. [Timo Heinosen välihuuto]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

Se, mitä tulee komission kantaan, on aika mielenkiintoista. Nimittäin meidän täällä viime viikolla budjettikeskustelussa toimme esiin tämän Reutersilta saadun tiedon, jonka mukaan komissio oli nimenomaisesti sanonut, että nyt niiden maiden, joilla on varaa tehdä tietyllä tavalla elvyttävää finanssipolitiikkaa, tulisi toimia, koska taloussuhdanne on se, mikä on. Eli se, mitä komissio on tässä uutisessa viestinyt, on toki hieman erisuuntaista kuin mitä kokoomus tuossa äsken tuntui edellisessä puheenvuorossaan korostavan. [Ben Zyskowicz: Ehkä ne eivät tarkoittaneet Suomea!]

Puhemies! Tältä pohjalta jatketaan keskustelua. Tässä on tärkeä satsaus kunnille, ja uskon siihen, että hallituksen toimet myös esimerkiksi kuntakokeilujen suhteen antavat kunnille lisää toivoa. [Antti Lindtman: Selvästi kokoomuskin tukee tätä satsausta kuntiin!]

14.19 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on jo todettu, tällä lisätalousarviolla päätämme tosiaan, että kuntien ensi vuoden valtionosuuksien maksatusta aikaistetaan siirtämällä kertaluonteinen 237 miljoonan euron valtionosuuksien lisäys tälle vuodelle. Kyse on kiky-sopimuksen lomarahaleikkauksiin liittyvästä kompensatiosta, jolla välletään valtionosuuden vähentäminen kahteen kertaan kikyn takia. Tälle vuodelle siirrettävä 237 miljoonan euron summa vähennetään vastaavasti ensi vuoden valtionosuuksista, eli tällä helpotetaan kuntien akuuttia kassakriisiä tänä vuonna. Se ei kuitenkaan sinällään auta kuntien talousahdingossa ensi vuonna tai pidemmällä tähtäimellä.

Arvoisa puhemies! Suomen kuntatalous on heikoissa kantimissa, ja se on huolestuttavaa, koska kuntien taloudesta riippuu aivan olennaisesti se, pystyvätkö kunnat huolehtimaan asukkaidensa terveydestä ja hyvinvoinnista, pystyvätkö kunnat tarjoamaan laadukasta koulutusta ja varhaiskasvatusta sekä pystyvätkö kunnat torjumaan ilmastonmuutosta ja suojelemaan ympäristöä. Taustalla on kuntien toimintamenojen kasvun kiihtyminen samalla kun verokertymä on jäämässä ennakoitua pienemmäksi. Kuntien menoja kasvattavat erityisesti väestön ikääntymisestä johtuva sosiaali- ja terveysmenojen kasvu sekä hallituksen päättämät uudet, sinänsä tosi tarpeelliset toimenpiteet. Sen takia onkin tärkeää, että hallitus onnistuu nyt viemään sote-uudistuksen maaliin tällä kaudella, niin kuin olemme hallitusohjelmassa linjanneet.

Kunnille tulevat uudet tehtävät tarkoittavat suurelta osin asukkaille tärkeitä palveluita, satsauksia lastemme ja nuoremme hyvinvointiin ja oppimiseen, satsauksia perusterveydenhuollon vahvistamiseen ja vanhustenhoivan laadun parantamiseen. Esimerkiksi perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseen osoitetusta 60 miljoonan euron summasta 57 miljoonaa kohdistuu kuntatalouteen. Hallitusohjelman mukaan kunnille tulevat tehtävät kompensoidaan kunnille täysimääräisesti, ja tästä me tulemme hallituksessa pitämään kiinni. [Ben Zyskowicz: No, se nähdään!] Kunnissa tehdään käytännössä se tärkeä työ, jonka tuloksena ihmisten arki sujuu ja elämässä eteen tuleviin ongelmiin saa matalalla kynnyksellä viipymättä apua.

Arvoisa puhemies! Kaikki, jotka ovat mukana päättämässä kotikuntansa ensi vuoden talousarviosta, tietävät, että kuntatalouden sopeutuspaane on suuri ja paane leikata asukkaille tärkeistä palveluista on kova. Ilman uusia toimenpiteitä kuntatalouden lainanottotarpeeksi on arvioitu 1,9—2,7 miljardia euroa tällä kehyskaudella. Tuloveroprosentin korotuspainetta on melkein 90 prosentilla kunnista. Kuntatalouden vakautus vaatii sekä rakenteellisia toimia että kuntien oman toiminnan kehittämistä. Samalla on vahvistettava kuntien tulo-pohjaa. Työllisyyden parantaminen on tähän tärkeä keino, kuten edustaja Viitanen äsken kuvasi. [Ben Zyskowicz: Sitä odotellessa!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

Arvoisa puheenjohtaja! Kuntien taloussuunnittelua on sotkenut verokertymäennusteen arvioitu satojen miljoonien eurojen aleneminen. Tämän vuoden kertymän arvioidaan painuvan jopa 900 miljoonaa euroa aiemmin arvioitua alemmas. Verohallinnon tekemien selvitysten perusteella kertymävaje johtuu suurimmaksi osaksi uudesta verokorttimuutoksesta sekä vuoden alussa käyttöön otetun kansallisen tulorekisterin ilmoitusongelmista, ja nämä ovat sinänsä pysyviä muutoksia.

Arvoisa puhemies! Nostan vielä esiin kasvukaupunkien ja erityisesti metropolialueen haasteet: Asutuspula ja kohtuuhintaisten asuntojen puute sekä suuret investointipaineet, kun kouluja ja päiväkoteja on rakennettava kasvavalle lapsimäärälle ja myös korjattava sisäilmaongelmaiset koulut ja päiväkodit. Tarvitsemme toimivaa joukkoliikennettä kestävään liikkumiseen ja kasvavalle ikääntyvälle väestölle tarvittavat palvelut.

Palvelutarvetta kasvattavat myös kasvava maahanmuuttajataustaisen väestön määrä sekä monenlaiset syrjäytymisen haasteet, jotka korostuvat erityisesti kaupungeissa. [Jussi Halla-aho: Liittyvätkö toisiinsa?] Yli 60 prosenttia suomalaisista asuu kymmenellä kaupunkiseudullamme. Ennustetaan, että vuonna 2040 suomalaisista 67 prosenttia asuu kaupungeissa. Kasvukaupungeilla on keskeinen rooli kestäväen kasvun ja työllisyyden edistämässä, ilmastonmuutoksen torjunnassa ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Onkin tärkeää, että tämä hallitus tekee myös vahvaa kaupunkipolitiikkaa. Ei unohdeta sitä myöskään tässä salissa. [Ben Zyskowitz: Olisiko konditionaali ollut paikallaan?]

14.24 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Olemme aina tässä salissa tienneet, että te, edustaja Viitanen, harrastatte poliittista arkeologiaa, ettekä pettänyt tälläkään kertaa. [Pia Viitasen välihuuto] Sen verran haluan todeta kyllä, että 2015, kun aloitimme Sipilän hallituksen kanssa, oli tilanne se, että valtio otti lähes 7 miljardia euroa velkaa, ja kyllähän se vain niin oli, että oli vastuullista, että ruvettiin myös julkista taloutta laittamaan silloin kuntoon.

Sitten tähän itse asiaan. Ensinnäkin pidän erittäin hyvänä sitä, että hallitus elää ajassa ja tämän lisätalousarvion kautta nyt tulee tämä 237 miljoonaa euroa kunnille. Se on enemmän kuin tarpeen. Kuntatalous on mennyt vähän yllättäinkin huonoon kuntoon, ja täällä on jo tuotu esille, että se johtuu osittain näistä rytmihäiriöistä ja teknisistä seikoista, jotka liittyvät verotukseen, kuten tähän verokorttiuudistukseen ja tulorekisterin käyttöönottoon. Jos ymmärrän oikein, niin kysymys on suomeksi sanottuna siitä, että ennakolta ei tiedetä riittävän hyvin, ja tässä meillä on totta kai parannettavaa Verohallinnon osalta myös. Me emme tiedä riittävän hyvin, minkä verran verotuloista tulee menemään minäkin vuonna seurakunnille, kunnille tai valtiolle ja minkä verran verotusta tulee ihmiselle itselleen. Tämä on se juurisyy tässä, mikä aiheuttaa ongelmaa.

Sitten poliittisista ongelmista: Ongelma on kyllä se, että me emme ole saaneet aikaiseksi sote-uudistusta. Meillä on nyt seitsemäs hallitus, joka tekee sote-uudistusta, ja niin kauan kuin sote on kuntien vastuulla, meillä tulee olemaan vaikeuksia kuntataloudessa. Se on ihan selvä asia, ja näin tulee lähivuosinakin olemaan. Sen takia pidän erittäin hyvänä, että tämä hallitus omassa hallitusohjelmassaan ja kunta- ja alueosaston vedolla valtiovarainministeriössä tekee laajempaa tilannekuvaa tästä kokonaisuudesta — kuntataloudesta, palveluista, henkilöstön saatavuudesta — sekä ihan yksittäisen kunnan tasolla, kuntaryhmittäin että kokonaisuutena. Tällaiselle tietopohjalle meillä kaikilla on varmasti erittäin paljon tarvetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

Sitten otan esille perussuomalaisten vastalauseen tästä: Täällä on kiinnitetty huomiota siihen, että harkinnanvaraisiin on esitetty vain 10 miljoonaa euroa. Se on totta, että 10 miljoonaa euroa esitettiin silloin, kun lähdettiin tämän vuoden budjettia valmistelevaan — touko—kesäkuussa muistaakseni tein silloin esityksen siitä, mitä siihen esitetään. Silloin puolitoista vuotta sitten kuntatalouden näkymä oli aika tavalla vielä hyvä, ja oli minusta jo hyvä, että me saimme tällaisen pienen puskurin tähän, jolloin voidaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia kuntia auttaa. Kun kaivoin vähän tietoja, kävi ilmi, että edellisen kerranhan meillä on ollut kuntien harkinnanvarainen avustus vuonna 2014, ja silloin summa oli 20 miljoonaa euroa. Meitä on monia, jotka muistamme aikoja, jolloin meillä on ollut todellakin lähes puolet kunnista hakemassa harkinnanvaraista. Se on pikalaastaria, ei hän se voi auttaa kuin hetkellisesti, ja siinä on tiukat kriteerit, miten sitä annetaan sitten eteenpäin.

Sitten otan vielä toisen asian: Tämä on ehkä pieni nyanssiasia, mutta täällä perussuomalaisten vastalauseessa sanotaan, että pitää vahvistaa valtiovarainministeriön kuntatalousosaston osaamista ja johtamista. Minun käsitykseni mukaan ensinnäkin valtiovarainministeriössä ei ole kuntatalousosastoa. Kansantalousosasto on, mutta sitten on kunta- ja alueosasto. Ajattelen kyllä, että kun kunta- ja alueosasto ei ole vastuullinen myöskään näistä veromuutoksista, mitä siellä on tapahtunut, tästä rytmimuutoksesta, niin minä puolustan tätä osastoa. He kyllä tekevät niillä tiedoilla, mitä saavat, mahdollisimman hyvää ja parasta tulosta, ja kuten jo aiemmin sanoin, he ovat vetämässä tätä tärkeää työtä koko kuntakentän ja kuntatalouden näköalasta. Toivon, että me voisimme antaa sille työlle kuitenkin kaiken tukemme.

14.29 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaiset ovat hyvin huolissaan kuntatalouden tilasta. Todellakin käsittelemme tässä hallituksen esitystä tämän vuoden kolmanneksi lisätalousarvioksi, ja me esitämme tähän, että harkinnanvaraista valtionosuutta kasvatetaan siitä 10 miljoonasta 60 miljoonaan, ja se tulee tässä meidän vastalauseessa hyvin esille.

Perussuomalaiset kantavat huolta myös tulevaisuudesta ja siitä, mitä ensi vuoden budjetti tuo meille tullessaan. Me olemme kuulleet, ja kaikki täällä eduskunnassa ovat toivoneet, että me saamme hoitajamitoituksen, ja se maksaa, mutta myös hoivatakuu on tärkeä, ja sitä, hallitus, olette tuomassa. Nämä molemmat asiat, henkilöstömitoitus — jollaista te tästä hoitajamitoituksesta nimikkeenä käytätte — ja hoivatakuu, ovat tällä hetkellä riittämättömästi budjetoituja, ja se on erittäin huolestuttavaa. Olette kertoneet kansalaisille ja meille edustajille täällä, että hoivatakuu tuo sen tuhat lääkärinä lisää. Täällä puhutaan koko ajan lääkäreistä ja siitä, että ihminen pääsee hoitoon seitsemän arkipäivän kuluessa, kun hoivatakuu tulee, mutta todellisuus on ikävä kyllä toinen. Rahaa ei siellä ole, ja kun taustamateriaaleja tutkii, niin siellähän puhutaan moniammatillisista tiimeistä, mikä tarkoittaa, että sen kanssa, mitä ihmiset odottavat ja mitä Suomen sosiaali- ja terveydenhuolto kaipaa — peruspalvelut kuntoon, lääkärillepääsy turvattava — käy niin, että itse asiassa sinne lääkärille ei sitten pääsekään vaan siellä sote-keskuksessa ohjataan moniammatillisen tiimin luokse. Huolestuttaa erityisesti, oletteko johtaneet harhaan nyt jälleen kerran Suomen kansaa ja syöneet sananne. Kenenkä vastaanotolle se ihminen loppujen lopuksi pääsee? Pääseekö se sinne lääkärille viikossa, vai pääseekö se jonnekin moniammatillisen tiimin vastaanotolle, ja keitä ne henkilöt ovat? Suomessa suurin ongelma sosiaali- ja terveydenhuollossa on tällä hetkellä se, että lääkärille ei pääse riittävän ajoissa, ja tämä asia pitää laittaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

kuntoon, mutta te tuotte nyt meille moniammatilliset tiimit. [Eduskunnasta: Vähän eri asia!] Tämä minua mietityttää, että mitä tämä tarkoittaa.

Todellakin toimenpiteitä saamme tehdä paljon, ja muun muassa omassa kotikunnassani Espoossa väestöä on tullut vuoden aikana 6 000 henkilöä lisää, ja kun lakisääteiset palvelut on kaikille toteutettava, niin mistä sitten kaikki tämä koostuu? Työpaikkoja ja verotuloa — se on sen kaiken ydin, ja sen eteen ponnistelemme. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt on avattu vastauspuheenvuoroille mahdollisuus.

14.32 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Viitanen ei näytä lainkaan ymmärtävän, mistä taloudessa on kyse. Nykyinen hallitus pelaa valtavalla riskillä, kun se laittaa kiinni yli tuhat miljoonaa euroa, yli miljardin siis, pysyviin menoihin ilman että sillä on mitään tietoa näistä tuloista. [Pia Viitasen välihuuto] Hallituksen omien puheiden mukaan tämän yli miljardin laittaminen kiinni tarkoittaa sitä, että jos käy ilmi, että sitten työllisyys ei kehitykään aiotulla tavalla ja se ei rahoitakaan näitä menolisäyksiä, sitten arvioidaan jo tehtyjä menolisäyksiä. Niinköhän tulee käymään? Pääministeri Rinne on sanonut, että ei niitä nyt ruveta avaamaan, keskustan edustajat ovat sanoneet, että ruvetaan avaamaan. Voisitteko, edustaja Viitanen, kertoa, kumpi on hallituksen tarkoitus?

14.33 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hoiva, huolenpito ja koulutus, ne todellakin Suomessa ovat kuntien kontolla, ja kun edustaja Juvonen tässä harmitteli vaikeaa taloustilannetta myös oman kotikaupunkinsa osalta, niin täytyy sanoa, että ilman tätä Rinteen hallituksen paikkaustoimenpidettä — jo tänä vuonna, ja etupainotteisesti sitten 1,1 miljardia euroa — Espoonkin talous olisi huomattavasti huonommissa kantimissa. Hallitus on todellakin sitoutunut rahoittamaan kaikki uudet tehtävät täysimääräisesti valtionosuuksien kautta. Eikö tämä ole hyvä asia? [Leena Meren välihuuto]

Kun katson sinne kokoomuksen puolelle, yritän löytää sieltä vuosi sitten valtiovarainministerinä toimineen Orpon kasvoja, mutta en näen hänen kasvojaan. Näen edustaja Zyskowiczin kasvot, ja toki näen myöskin edustaja Heinosen kasvot — molemmat hymyilevät — [Timo Heinonen: Nimi mainittu!] ja kysyisin nyt teiltä: Miten noin niin kuin omasta mielestä teillä meni vuosi sitten, kun te leikkasitte? Me nyt paikkaamme. Kumman linja on oikea?

14.34 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tässä keskusteltiin, että kenen linja on oikea, niin haluan kanssa osaltani tutkiskella historiaa. Muistellaan, mikä tilanne oli silloin kun perussuomalaiset lähtivät hallitukseen 2015: Komissio oli laittamassa meitä valvontaan. Olimme syöksykierteessä. Olimme Kreikan tiellä. [Antti Lindtman: Niin, ja lähditte leikkaamaan!] SDP oli vihreiden kanssa husannut hallituksessa useamman vuoden, ja 100 000 uutta työtöntä oli saatu aikaiseksi. Jos se on saavutus, niin hyvä näin. Nyt uudelleen on se tilanne, eli ketkä ovatkaan hallituksessa? Olisikohan näitä samoja toimijoita, SDP etunenässä pääministeripuolueena. Ja taas alkaa komission varoitusten linja. Että kun historiaa lähtee muistelemaan, on aina tietysti hyvä ottaa koko kirjo esille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

Hyvinkään kaupunginhallituksen edustajana totean, että toki olemme tyytyväisiä, että lisärahoitusta tulee, mutta huolissamme siitä, pitävätkö lupaukset siitä, että kun lisää tehtäviä tulee, rahoitus kanssa tulee. [Ben Zyskowicz: Sitä odotellessa!]

14.35 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten puolelta kannetaan huolta kuntataloudesta, mikä on aiheellistakin. Mutta budjettikeskustelussa ei tullut selväksi, onko perussuomalaisten linja sama kuin mikä puheenjohtaja Halla-ahon linja on ollut 2011 Helsingin Sanomien vaalikoneessa, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] jossa hän sanoi, että verotulojen tasausjärjestelmästä pitää luopua, että se on vanhakantaista kepulaista aluepolitiikkaa ja että jokainen kunta tuottakoon ne palvelut, mihin omat rahat riittävät. Kysymys siis kuuluu: onko perussuomalaisten linja sama kuin mikä oli puheenjohtaja Halla-ahon linja 2011? [Leena Meri: Meidän linja löytyy meidän ohjelmasta!] Toivottavasti se on muuttunut, mutta siinä keskustelussa se ei tullut esille. Toivon, että sanotte yksiselitteisesti, kannatatteko te muitten puolueitten tavoin tätä tasausjärjestelmää, joka on elinehto sille, että suomalaisissa köyhissä kunnissa pystytään peruspalvelut tarjoamaan. Edustaja Kankaanniemi, vastatkaa te kunta-asiantuntijana: oletteko te puolueena sitä mieltä, mitä kaikki muut puolueet ovat, vai oletteko te puheenjohtaja Halla-ahon linjalla, joka on täysin eri mieltä kuin muut puolueet? [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

14.36 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Guzenina hyvin nosti esiin, ensi vuonna nähdään 1,1 miljardin lisäpanos kuntien valtionosuuksiin, koska todellakin hallitus on tunnistanut, että lisärahalle on huutava tarve.

Tässä ollaan lämmöllä muisteltu sitä, kuinka viime hallitus kuulemma julkisen talouden tervehdytti, mutta se ei ole mitään tervehdyttämistä, että siirretään valtionvelkaa kuntien maksettavaksi ja kuntien kannettavaksi. [Ben Zyskowicz: Se oli sitä edellinen hallitus!] Silloin nimenomaan on uhkana se, että leikataan peruspalveluista, leikataan koulutuksesta, kaikesta siitä, joka pitää suomalaiset työkykyisinä ja joka pitää suomalaiset pinnalla.

Surullinen esimerkki viime vuoden ja viime kauden linjasta oli, kun lopetettiin työllisyyskokeilu, jossa pitkäaikaistyöttömiä menestyksekkäästi saatiin kaupungeissa työllistettyä. Tampereellakin nimenomaan tähän vaikeimpaan ryhmään saatiin tartuttua, saatiin nostettua yhä useampi työlliseksi. Se vahvisti meidän taloutta, mutta vahvisti se myös valtiontaloutta. Siksi nyt ollaan siirtymässä pitkäjänteiselle linjalle, jossa todella vahvistetaan työllisyyspalveluita, [Puhemies koputtaa] pidetään kaikista huolta ja annetaan kunnille rahat hoitaa ne peruspalvelut huolella.

14.37 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntien taloustilanne on viime vuosina heikentynyt huomattavasti, vaikka kunnat toteuttavat kansalaisille erittäin tärkeitä lähipalveluita. Kuntien tulopohjaa ovat heikentäneet laskevat verotulot sekä edellisen hallituksen päätökset leikata valtionosuuksia. Kuntaliitto on nostanut kiky-sopimuksen yhdeksi keskeiseksi syyksi kuntien vaikeaan tilanteeseen. Samaan aikaan kuntien ja kuntayhtymien menot kasvoivat yli 3 prosenttia. Tänä vuonna epävarmuutta ja taloudellista ahdinkoa ovat lisänneet ennakonpidätysmenettelyn muutokset ja tulorekisterin ilmoitusongelmat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

Nykyinen hallitus kasvattaa valtionosuuksia. Hallitus on päättänyt lopettaa kuntien valtionosuuksien leikkaukset tämän vuoden lopussa, ja nyt helpotetaan kuntien tilannetta aikaistamalla osa tästä. Tämä on todella tärkeää, ja tämä on kunnille erityisen tärkeää.

14.38 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva valtion lisätalousarvio on todella tärkeä ja hyvä juttu. Monella kunnalla on tosiaan, kuten täällä on mainittu, todella haasteelliset taloudelliset oltavat, ja 88 kuntaa on hakenut harkinnanvaraista rahoitusta. Että nämä 237 miljoonaa ovat todella tärkeitä. Toimiessani kunnanjohtajana budjetoinnissa käytettiin Kuntaliiton teettämiä verokertymäennusteita, ja nyt tulorekisterin ongelmat romahduttivat ennusteita ja sotkivat kuntien budjetointia, ja se lovihan oli 400 miljoonaa. Tämä näkyy nyt parhailaan, kun budjetteja tehdään, ja tästä johtuen myös on tärkeää, että tämä raha tulee. Peräänkuulutan kuitenkin, että kun tehdään näitä uudistuksia, niin on malttia uudistusten tekemisessä ja läpiviemisessä ja kunnollisia vaikutusarviointoja tehdään. Tiedän, että hallitus tulee tekemään näitä tulevien neljän vuoden aikana, ja kuntien pitää luottaa, [Puhemies koputtaa] että uudistusten laskelmat pitävät tulevaisuudessa.

14.39 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 190 kuntakonsernia on tekemässä alijäämäisen tilinpäätöksen, ja 88 on hakemassa tätä harkinnanvaraista apua, jota on sitten jaossa se 10 miljoonaa, että siinä mielessä tämä on kyllä vähän alibudjetoitu kohta. Toki harkinnanvarainen on aina sellainen, jolla nimenomaan haetaan tilapäisesti apua, mutta nämä kuntien luvut kertovat siitä, että kyse on pitkäaikaisesta ongelmasta. Nyt eivät vaikeuksissa ole vain pienet ja keskisuuret kunnat vaan myöskin maakuntien keskustaupungit. Oikeastaan voisi sanoa, että Helsinkiä lukuun ottamatta myöskin kaikki maakuntien keskustaupungit ovat tekemässä alijäämäisiä tuloksia, ja alijäämät huutelevat siellä kymmenissä miljoonissa. Ja mikä on vakavinta, niin tässä tilanteessa irtisanomisuhan alla yt-neuvotteluissa on sote-henkilöstöä, kun joudutaan muutenkin miettimään, mistä ihmisistä me löydämme sote-henkilöstöä. Elikkä nyt hallitus ei saa enää yhtään tehdä sellaisia päätöksiä, jotka lisäävät kuntien kuluja, jos niihin ei ole osoittaa valtionosuuksia, [Puhemies koputtaa] ja tämä koskee nyt erityisesti tätä hoitajamitoituskysymystä myöskin, eli meidän pitää kunnille varata ne rahat, jotka niille kuuluvat näitten velvoitteitten täyttämiseen. [Ben Zyskowitz: Oikein! Hyvä puheenvuoro!]

14.40 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Palaan tähän EU-noottiin, ja tietysti talouden tilaa ja sitä tapaa, millä nyt Rinteen hallitus on asiaa hoitamassa, kuvaa valtiovarainministeri Lintilän toteamus, että hallituksen arvion mukaan ”kyse ei ole erityisen vakavasta vakaus- ja kasvusopimuksen noudattamatta jättämisestä”, eli hän myöntää, että ollaan rikkomassa näitä säädöksiä, ja tietysti se on vakava huomautus EU:lta vain muutama kuukausi tämän hallituksen työn aloittamisen jälkeen.

Tässä lisätalousarviossa olisin kyllä odottanut hieman panoksia lisää myös vanhustenhoitoon, sillä puheenjohtaja Lindtman totesi: ”Ensi vuonna tässä maassa ei kerta kaikkiaan enää hyväksytä hoitajien alimitoitusta ympärivuorokautisessa hoidossa. Vihdoin tämä asia laitetaan kuntoon.” [Antti Lindtman: Pitää paikkansa!] Suora sitaatti Huomenta Suomen haastattelusta 17.9. [Ben Zyskowitz: 5 miljoonalla!] Mutta ensi vuodelle te olette varanneet 5 miljoonaa tähän, [Ben Zyskowitz: Silläkö se pannaan kuntoon?] ja 0,7:n henkilös-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

tömitoitus vanhustenhoitoon maksaisi 250 miljoonaa. [Puhemies koputtaa] Mitä te, puheenjohtaja Lindtman, tällä lausunnolla oikeastaan tarkoittitte?

14.42 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen ja muidenkin siellä kokoomuksessa kannattaa lukea se lausunnolle lähtenyt ehdotus hoitamitoituksesta. Se tarkoittaa sitä, että ensi vuonna todella ne hoivayksiköt, joissa tällä hetkellä alitetaan edes suositus — joita on noin sata — kerta kaikkiaan tulevat lainvastaiseen tilaan. [Timo Heinonen: Siis 0,7?] Tämä on hyvin selkeä asia, ja uskon, että lukemalla sen esityksen tämä selviää Heinosellekin. [Ben Zyskowitz: Puhuteko 0,7:stä? — Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Vielä tähän talouden isoon kuvaan: Ehkä historiassa ei ole sellaista tilannetta, jolloin tilannekuva kuntien taloudesta olisi epäonnistunut ennusteessa niin kuin se epäonnistui tälle vuodelle. Sen takia vaaditaan poikkeuksellisia toimia, ja sen takia hallitus niitä nyt tekee. Olen iloinen siitä, että nyt kokoomuskin on asettunut sille kannalle ja tukee tätä hallituksen esitystä eikä ole jättänyt vastalauseita. Arvoisa puhemies, tämä on tärkeää, koska tarvitsemme kuntatalouteen korjaavia toimia jo tälle vuodelle. Olen iloinen, että kokoomus on tälle kannalle asettunut.

14.43 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten lähtökohta on se, että koko maa pidetään asumiskelpoisena, ja tämä edellyttää luonnollisesti tasausjärjestelmiä myös kuntatalouden osalta. Se on yksiselitteisen selvä asia.

Edustaja Rantakangas, kyllä hämmästelen sitä, että te ette ole huolestunut tästä kuntatalouden todella synkästä tilanteesta. Teidän kotikaupunkinne veroprosentti nousee painelaskelman mukaan hallitusohjelman perusteella tehdyn ohjelman mukaan 5,5 prosenttiyksiköllä yli 26 prosenttiin. [Leena Meri: Herranjestas, 5,5 prosenttia! — Eduskunnasta: Oho!] Ja kuntien yhteenlaskettu velka nousee 20 miljardista 30 miljardiin vuoteen 2023 mennessä eli tämän hallituskauden aikana. Nämä ovat niin vakavia lukuja, että nyt pitää ottaa tosiasiat käteen ja tehdä päätöksiä tältäkin osin.

Kymmenissä kunnissa ja kuntayhtymissä käydään yt-neuvotteluja. Eivät kunnat ja kuntayhtymät käy niitä ihan tahallaan, [Puhemies koputtaa] vaan tilanne on vakava. [Leena Meri: Niin, kannattaisi keskittyä niihin ennemmin kuin vanhoihin vaalikoneisiin!]

14.44 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että hallitus on ajan tasalla ja kunnat saavat jo tänä vuonna lisää valtionosuuksia. Ensi vuonnahan valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen on 300 miljoonaa euroa plusmerkkinen. [Toimi Kankaanniemen välihuuto]

Oli erinomaista, että edustaja Kankaanniemi kunta-asiantuntijana käytti tämän puheenvuoron valtionosuuksien ja verotulotasauksen tärkeydestä. Rantakangas tuossa sanoi, että 2011 Halla-aho oli toista mieltä. [Leena Meri nauraa] Tarkistin, että hän oli vielä 2017:kin toista mieltä. Harmi, että hän poistui salista emmekä saa kuulla, mitä mieltä hän on nykyisin.

Sitten voisi todeta kristillisdemokraateille, että taisitte olla hallituksessa silloin, kun harinnanvaraiset avustukset poistettiin vuonna 2014. [Antti Lindtman: Burn!]

14.45 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällähän kyseltiin, mikä linja on oikea. Senhän me tiedämme, että viime hallituksen linja oli se leikkauslinja, mutta, puhemies, jotta voisin arvioida tätä kysymystä, minä kyllä haluaisin tietää, mikä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

kokoomuksen linja. [Ben Zyskowicz: No, vastataan!] Uskon, että Ben Zyskowicz tietää ja ymmärtää taloutta kovastikin — uskon näin — mutta juuri siksi en voi ymmärtää, puhemies, miksi kokoomus ei kerro, miten tämä yhtälö voisi olla mahdollinen: He samaan aikaan moittivat kovin sanoin, että nyt tehdään alijäämää, ja varoittelevat, ja samaan aikaan he ovat esittäneet mittavia veronkevennyksiä. Veroja siis ei kokoomuksen mielestä nyt alenneta tarpeeksi. Se ei riitä, että pieni- ja keskituloinen eläkkeensaaja tai palkansaaja saa veronkevennyksen. Viime viikolla autoverokin piti poistaa Heinosen mielestä. [Leena Meri: Polttoainevero!] Ja samaan aikaan kokoomus ei kerro, mistä se leikkaisi. [Maria Guzenina: Kertokaa nyt, mistä leikkaisitte!] Leikkaisitteko koulutuksesta, vanhustenhoivasta, eläkkeensaajien asemasta, mistä leikkaisitte? Ben Zyskowicz, te varmasti ymmärrätte taloutta. Minä toivoisin, että tämän yhtälön selittäisitte, että mikä on kokoomuksen linja. [Ben Zyskowicz: Heti kun saan puheenvuoron!]

14.46 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Viitanen aikaisemmin viittasi kansainväliseen suositukseen, että niiden, joilla on varaa elvyttää, tulisi elvyttää. Totean, että siinä vain viitattiin vähän vakavaraiseen Keski-Euroopan talouteen, joiden taloustilanne on aika paljon parempi.

Sinällään pidän hyvänä tätä lisätalousarvioesityksen kädenojennusta kunnille, koska kuntien taloustilanne on tällä hetkellä poikkeuksellisen haastava. Jotta tätä voitaisiin saada pysyvämmiin parannettuihin, tarvitaan laajempaa otetta. Ensinnäkin verotilijärjestelmän ongelmien korjaaminen on yksi. Toisaalta on myöskin työllisyyden kasvattaminen. Tämä työllisyyskokeilu itse asiassa toteutettiin viime hallituksen aikana, ja olin itse Tampereella pormestarina silloin käynnistämässä kokeilua. Velvoitteiden arviointia pitää käydä. Täällä on nostettu muun muassa se, onko kunnilla mahdollisuutta ensi vuonna vielä näiden VOS-lisäysten myötä nostaa tätä mitoitusta riittävästi, onko lääkäreitä saatavissa riittävä määrä, jotta hoitotakuuseen päästään. Tästä käydään keskustelua juuri nyt. [Puhemies koputtaa] Vielä kuntien erilaistuvien tarpeitten tunnistaminen ja kuntien talousjohtamisen vahvistaminen. Ehkä tarvitaan jopa kriisiohjelma.

14.47 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin katsos huolestuneena ensi vuoteen ja tulevaan kauteen. Olette luvanneet, että hoitajamitoitus tulisi olemaan se 0,7, mutta kyllähän me kaikki sen ymmärrämme ja tiedämme, että se on helpommin sanottu kuin tehty. Mistä te sieltä sitten säästätte, että me saamme sen 0,7:n? Tarkoittaako se sitä, että yhä useampi ammattikoulutettu hoitaja, lähihoitaja, sairaanhoitaja joutuu miettimään, onko se hänen työpaikkansa vai korvataanko ammattikoulutettu hoitaja jollakin muulla?

Sitten nostan vielä esille kuntatalouden sitä kautta ajateltuna, kun meille on juuri tullut Terapiatakuu-kansalaisaloite tänne eduskuntaan, ja pidämme sitä erittäin tärkeänä. Kysyn teiltä: Aiotteko viedä sitä eteenpäin? Sillä tullaan tarvitsemaan valtaisia panostuksia, että me saamme mielenterveyspalveluja, me saamme ihmisille apua ja me saamme nuorille ja koululaisille sitä tukea ja turvaa, mitä he tarvitsevat, ja minua pelottaa, että sitä rahaa ei ole tulossa. Mutta mitä te sanotte, tuotteko te tämän terapiatakuun? [Ben Zyskowicz: Kiuru antoi siitä katteettoman lupauksen!]

14.48 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että Ikonen viittasi tähän Reutersin julkaisemaan keskustelupaperiin, jossa komissio nimenomaan viit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

taa siihen, että nyt jäsenvaltioiden pitäisi, pikemminkin kuin reagoida ennakoivasti, vastata finanssipolitiikalla tähän kasvun heikentymiseen. Täällä mainitaan kaksi maata, joiden osalta varoitellaan — ne ovat Italia ja Kreikka — ja joiden pitää huoli, että markkinoiden usko säilyy. Suomi ei ole tässä joukossa, jota on varoiteltu. [Leena Meren välihuuto]

Arvoisa puhemies! Haluaisin myöskin kysyä sitä, mitä Viitanen tuossa kysyi mutta johon ei tullut vastausta, ja uskon, että edustaja Zyskowicz on valmis vastaamaan. Kokoomus on siis moittinut hallituksen koulutuspanostuksia liian vaatimattomiksi ja toisaalta haluaisi tehdä vielä isommat veronkevennykset ja toisaalta on moittinut hallitusta liiallisesta alijäämästä — miten tämä yhtälö menee umpeen? [Antti Rantakangas: Ei mitenkään!] Zyskowicz, älkää nyt vain sanoko, että te olette se ensimmäinen oppositiopuolue, joka ottaa käyttöön dynaamiset vaikutukset. [Puhemies koputtaa — Ben Zyskowiczin välihuuto] Jos otatte, niin silloin kokoomus menee talouspolitiikan mutasarjaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Kohta kuulemme vastauksen. Sitä ennen edustaja Honkonen.

14.50 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten kaikki tiedämme, kuntatalouden tilanne ei ole mikään helppo. Olemme tuolla kunta- ja terveysjaostossakin kuulleet tästä viime viikkoina, ja se totta kai varmasti meitä kaikkia täällä salissa todella huolettaa. Tämähän ei tule minään yllätyksenä, koska tämähän liittyy sosiaali- ja terveyspalveluihin, aivan kuten edustaja Vehviläinen, sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja, perusteellisessa puheenvuorossaan edellä totesi, ja uskon, että siinä itse kukin puolue voi tässä salissa tavalla tai toisella katsoa peiliin — sen peilin voi sitten valita kyllä aivan itse.

Mutta nyt todella kuntien taloutta vahvistetaan ja se vahvistuu. Isossa kuvassa on tärkeää, että talouskasvun siipiä ei nyt katkaista. Niin kuin nähdään, työllisyys vahvistuu edelleen, ja kun katsotaan valtiontalouden tilaa, niin nyt kun kokoomuksen 12-vuotinen valtakausi on päättynyt ja sinä aikana valtionvelka on lähes kaksinkertaistunut tai ylikin, niin on tärkeää, että pidetään kestävästä talouskasvusta yllä. Siinä mielessä mielestäni nämä valtionosuuslisäyksetkin tulevat tarpeeseen, ja sieltä samasta verokertymästähän ne kuntienkin verot kertyvät, missä tietysti Sipilän hallituksella ja sen toimenpiteillä oli iso rooli.

14.51 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensin: Edustaja Lindtman, teiltä jäi vastaamatta edustajan Heinosen kysymykseen. Kun te olette Maikkarissa sanonut, että ”ensi vuonna tässä maassa ei kerta kaikkiaan enää hyväksytä hoitajien alimitoitusta” ja niin edelleen, [Antti Lindtman: Kyllä!] niin tällä 5 miljoonallako se on tarkoitus hoitaa? Puhutteko 0,5:stä vai puhutteko 0,7:stä? Te ette vastannut. Nyt on tilaisuus vastata.

Mitä sitten tulee tähän kysymykseen, niin ne panostukset, joita hallitus osoittaa koulutukseen, varhaiskasvatukseen ja moneen muuhun hyvään tarkoitukseen, ovat meidän mielestämme perusteltuja emmekä me ole niitä lainkaan vastustamassa tietystikään. Ongelman on se, että hallitus ei pysty näitä menolisäyksiä rahoittamaan. Se ei pysty niitä rahoittamaan, koska se ei ole valmis riittäviin toimiin työllisyyden parantamiseksi, [Pia Viitanen pyytää vastauspuheenvuoroa] ja tämä tulee selviämään koko Suomen kansalle viimeistään ensi keväänä. Kokoomus rahoittaisi nämä ajatukset, mitkä täällä tuotiin esiin, nimen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

omaan työllisyyden parantamisella. [Antti Lindtman: Dynaamisilla vaikutuksilla?] — Ei kun työllisyyden parantamisella. Ei dynaamisilla, vaan työllisyyden parantamisella.

14.52 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on mo-
neen kertaan todettu, että ne osat kokoomuksen työllistämissuunnitelmista, jotka eivät ole
leikkauksia pienituloisille työttömille, tämä hallitus on kyllä toteuttamassa: panostetaan
työllisyyspalveluihin, autetaan nimenomaan niitä ihmisiä, joilla on tarvetta päivittää osaa-
mistaa ja pyritään tätä kautta ihmisläheisesti parantamaan työllisyyttä. Tästä ei ole mitään
epäselvyyttä. [Ben Zyskowiec: Sitä odotellessa!]

Sen sijaan siitä on epäselvyys, miten toimii yhtälö, jossa halutaan vähentää alijäämää,
veroja ei saa nostaa, velkaa ei saa ottaa lisää, kaikkia panostuksia, mitä tämä hallitus tekee,
pidetään hyvinä ja samalla halutaan vielä lisää panostuksia. Miten tämä yhtälö voi toimia?
Se on kyllä mielenkiintoista, ja siksi odotankin opposition vaihtoehtobudjetteja. Muistan,
että niitä on ollut kiinnostavaa oppositiossa tehdä, ja siellähän me sitten näemme, miten
tämä tasapainotus itse kultakin sujuu.

Se on hyvä asia, että nyt panostetaan todella ennaltaehkäisyyn, panostetaan siihen, että
saadaan pidettyä varhaiskasvatuksen ja peruskoulujen ryhmäkoot pienenä. Sitä kautta vä-
hennetään niitä terveysmenoja tulevaisuudessa. Pidetään kaikki hyvinvoivina, pidetään
kaikki työkykyisinä. [Puhemies koputtaa] Katsotaan pidemmälle tulevaisuuteen, ei vain
neljän vuoden talouden tasapainoon vaan kymmenen, kahden-, kolmenkymmenen vuoden
päähän. Se on oikea linja. [Ben Zyskowiec: Te katsotte tulevaisuuteen leikkaamalla lapsil-
ta eli ottamalla velkaa!]

14.53 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Välillä
tuntuu, että tämä keskustelu on aika irti siitä kuntatodellisuudesta, missä eletään, siitäkin
huolimatta, että hyvin moni meistä on myöskin kuntapäätätjä. Tosiasia on se, että tällä het-
kellä kunnista tulee erittäin hälyttävää viestiä, eli on huolestuttava, kriittinen tilanne, jota
itsessään lisää se, että meillä on tiedossa uudet väestöennusteet, joiden mukaan syntyvyys
laskee ja ikääntyvän väestön myötä samanaikaisesti kustannukset kasvavat esimerkiksi so-
siaali- ja terveyspalveluissa. Kun me puhumme kuntatalouden tilasta, me puhumme hyvin-
vointiyhteiskunnan kaikkein tärkeimmistä ydinpalveluista, siis päiväkodeista, kouluista,
vanhustenhoivasta, mielenterveyspalveluista ja niin edelleen. Sen takia tämän pitäisi olla
politiikan teossa semmoinen ihan keskeinen teema, johon realismin kautta pureudumme
täällä.

Hämmäntävän paljon käytätte aikaa kokoomuksen ruotimiseen ja edellisiin kausiin. Vii-
me kaudelta voidaan varmasti monista asioista meitä syyttää, mutta siitä ette voi syyttää,
etteikö olisi kuntatalouden tilaa otettu vakavasti. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryh-
mästä] Silloin itse asiassa työllisyyskehityksen kautta päästiin luomaan tulevaisuudenus-
koa. Syntyi 140 000 uutta työpaikkaa Suomeen. [Puhemies koputtaa] Nyt se oleellinen ero
edellisen ja tämän hallituksen politiikassa on se, että työllisyystoimet puuttuvat, jolloin tu-
levaisuudenuskokin sieltä kunnista alkaa hiljalleen murtua, ja se näkyy, jos kuuntelee kun-
tia.

Puhemies Matti Vanhanen: Jos vastauspuheenvuorot venyvät kovin paljon yli minuutin,
siirrytään varsinaisiin puheenvuoroihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

14.55 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Kuntatalous on kriisissä, niin kuin on todettu, ja siihen on monta syytä. Kuntayhtymien ja kuntien menokehitys kasvaa 4—5 prosenttia, siinä on yksi syy, mutta sitten ovat myös nämä verokortti-uudistukset ja tulorekisterimurheet, mutta uskon, että ne 21—22 sitten omalta osaltaan oikeenevat.

On hienoa, että nykyinen hallitus on tarttunut kuntatalouden murheisiin kiinni ja korjaa nyt kuntataloutta pikaisesti jo lisätalousarviolla ja ensi vuoden osalta on 1,1 miljardia kaiken kaikkiaan ja myös, niin kuin hallitusohjelmassa on todettu, kompensoi täysimääräisenä nämä tehtävälisäykset, mitä kunnille ollaan laittamassa. Tämä on sitä oikeata kuntapolitiikkaa.

Mutta kuntatalouteen tarvitaan todennäköisesti tällä hallituskaudella pitkän aikavälin kuntatalouden ohjelma. Siis jos ei sote-rahoitusmallia väliaikaisesti jollain muulla tavalla rakenneta ennen vuotta 23, niin yksinkertaisesti kunnat ja kuntayhtymät eivät tätä menokehitystä kestä. Tähän kuntatalouden isoon kuvaan joudutaan varmaan sitten tässä salissa palaamaan tällä hallituskaudella.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä neljä vastauspuheenvuoroa, edustajille Ovaska, Sarkkinen, Multala ja Vähämäki.

14.56 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ehkä syy siihen, että kokoomukselta kysellään kantoja, on juuri se, että kun kuunteli alkuun edustaja Heinosen puheenvuorot, niin ne ovat täysin ristiriidassa monen muun kokoomuslaisen puheenvuorojen kanssa. Ylipäänsä kun katsoo tätä varsinaista asiaa, jossa puhutaan siis lisätalousarviosta, niin kokoomushan on tämän mietinnön takana myöskin ollut. Ja kun kuuntelee puheenvuoroja taas edustajilta, niin puhe on täysin erilaista kuin se totuus, mitä esimerkiksi sieltä valiokunnan mietinnöstä käy ilmi. Eli kiitos kyllä perussuomalaisille siitä, että he ponnekkaisesti ovat yhden linjan takana ja vastalauseensa esittäneet. Kokoomuksesta ei ota selvää, mitä mieltä se puolue asioista on.

Mitä tulee sitten tähän varsinaiseen kuntatalouden kysymykseen, niin olen edellisen puhujan kanssa täysin samaa mieltä: me tarvitsemme varmasti jonkinlaisen pelastusohjelman kunnille. Ensinnäkin puhuisin eroista suurten kaupunkien välillä — meillä on Helsinki vastaan muut. Suuret kaupungit katsovat ensi vuoden talousarvioita vahvasti miinuksella, hyvin vaikeita vuosia edessä, vaikka näin hyvän hallituksen esitys kuitenkin on tulossa.

14.57 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntatalouden tila todellakin on erittäin huolestuttava. Sen tiedostavat toivottavasti kaikki tässä salissa. Hallitus helpottaa merkittävästi kuntatalouden tilannetta ensi vuonna, kun valtionosuudet kasvavat yli miljardilla, kun valtionosuuksien leikkaukset lopetetaan, ja edustaja Grahn-Laasoselle muistutuksena, että todellakin tämän vuoden kuntatalouden erittäin heikkoon tilaan ovat suurena syynä aikaisemmin päätetyt kuntatalouden leikkaukset, jotka liittyvät hyvin pitkälti kiky-sopimukseen ja muihin leikkaustoimiin.

Tämän vuoden kuntatalouden tilanne on erittäin huono, ja tänä vuonna tällä lisätalousarviolla sitä voidaan helpottaa, kun aikaistetaan ensi vuoden maksatuksia. Tämä on tärkeä ratkaisu loppuvuoden osalta. Mutta vaikka ensi vuoden budjetti helpottaa kuntatalouden tilannetta valtionosuuksien kasvatuksen myötä, niin kuntatalouden rakenteelliset ongelmat eivät poistu. Erityisesti ikääntymisestä johtuvat ja väestöä menettävien kuntien taloudelli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

set ongelmat eivät poistu, ja sen takia sote-uudistus on äärimmäisen tärkeä ja akuutti saada läpi.

14.59 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikä on kokoomuksen linja? No kokoomuksen linja on se, että tarvitaan työllisyystoimia. Se on kuntien kannalta myös aivan ensisijainen asia, sillä myös kunnat elävät niistä verotuloista valtionosuuksien lisäksi.

Sitten tässä on aivan ehdottomasti todettava, että yhdyn niihin aiempiin puheisiin täällä, joissa ollaan huolissaan kuntien taloudesta. On aivan selvää, että kuntien talous ei näytä kehittyvän positiivisesti ensi vuonna ja sille on tehtävä jotain. Sinällään tämä ehdotus, mikä nyt tässä pöydällä on, on positiivinen.

Se kuitenkin, mitä edustaja Heinonen ja itse myös kritisoin, on se, että tuntuu ettei hallituksessa nyt ymmärretä sitä, että kun luodaan kunnille uusia velvoitteita — kuten esimerkiksi tämä hoitajamitoitus — ja osoitetaan niihin aivan riittämätön määrä rahaa, niin tämä tulee entisestään heikentämään kuntataloutta tulevina vuosina. Kun katsotaan, miten valtionosuudet esimerkiksi lasketaan, niin ne lasketaan laskennallisesti — ei syntyneiden kustannusten perusteella vaan laskennallisesti. Eli kun kunnissa näitä asioita hoidetaan eri tavoin, niin tämä tulee myös eri tavoin vaikuttamaan erilaisten kuntien kykyyn hoitaa palvelunsa tulevaisuudessa.

15.00 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Todellakin tähän mietintöön sisältyy vastalause, ja vastalauseessa oli lausuma, jonka mukaan haluaisimme lisätä yleistä käsitystä kuntatalouden tilasta ja vahvistaa samalla VM:n kunta- ja alueosaston osaamista ja johtamista sen takia, että tälle kunta- ja alueosastolle kuuluvat kuntatalouden laskenta- ja analysointitehtävät, ja jotta tämän johtamisen ja osaamisen vahvistamisen jälkeen voidaan aloittaa sitten VTV:n suositusten mukaisesti kuntatalouden ohjauksen sääntökehikkojen luominen. Ne meillä ovat hiukan puutteelliset. Meillä on toki joitain sääntöjä olemassa, mutta täytyisi vahvistaa yleisiä ohjausmekanismeja sekä kehittää työkaluja kuntatalouden ohjaamiseksi viimeisimpien akateemisten tutkimusten pohjalta. Samalla esitetään 50 miljoonaa lisää tähän tukeen, koska sitä tukea on haettu noin 100 miljoonaa.

Lopuksi totean vain sen, että täytyisi olla yhdet puheet. Jos siellä omassa kotikunnassa on ollut hakemassa tällaista tukea kuntaansa, [Puhemies koputtaa] niin täytyisi sitten täällä eduskunnassa toimia myöskin samaten.

Puhemies Matti Vanhanen: Palataan varsinaisiin puheenvuoroihin.

15.01 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Lisätalousarvio on paikallaan, ja siinä tämä 237 miljoonan euron aikaistaminen. Ehkä se aikaistuu hieman enemmän kuin tammikuulta joulukuulle, eli täytyy todeta, ettei se kyllä mikään apu ole kuntien kriisiin mutta kaunistaa tämän vuoden tilinpäätöksiä, jotka Kuntaliiton arvion mukaan olivat tässä alkusyksyllä sellaiset, että näytti että vain Helsinki tekee tänä vuonna positiivisen tuloksen ja kaikki muut Manner-Suomen kunnat negatiivisen. Tämä varmaan muuttaa nyt sitä lukua jonkin verran. Tietysti tässä voi todeta, että tästä 237 miljoonasta Helsinki saa 28 miljoonaa, kun tämä jakotapa on tällainen. Helsinki siis tekee tämän päätöksen jälkeen vielä enemmän ylijäämää kuin olisi tehnyt ilman tätä, ja tämä helpottaa muitten kuntien tilannet-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

ta sitten vastaavasti vähemmän. Ymmärrän kyllä, arvoisa puhemies, että kun tällä 237 miljoonan potilla, joka on kikyyn liittyvä summa, estetään kahdenkertainen leikkaus kunnilta, niin se pitää jakaa näin. Se on loogista. Mutta näin se menee, että rikkaat saavat tältäkin hallitukselta enemmän kuin köyhät, ja näin siinä on käymässä.

Arvoisa puhemies! Hämmästelін kyllä tätä vasemmiston ja kokoomuksen riitelyä täällä. Tilannehan oli todella se, että kaudella 2011—2015 Suomeen tuli yli 100 000 uutta työtöntä, julkinen velka kasvoi aivan hirvittävästi, yt-neuvotteluja oli [Leena Meri: Joka viikko!] kymmenissä kunnissa, ehkä sadassa kunnassa, veroprosentteja nostettiin melkein kaikissa kunnissa ja lisäksi valtion omaisuutta myytiin ruhtinaallisesti 3,3 miljardilla. Siitä huolimatta talous meni syöksynä alaspäin, niin että — niin kuin edustaja Meri oikein sanoi — 2015 Suomi oli konkurssin partaalla, täydellisessä ahdingossa. Ei olisi tarvinnut kuin askel astua eteenpäin sillä tiellä, mitä edellisellä kaudella oli harjoitettu talouspolitiikkana, niin olisimme olleet konkurssissa eli jonkinlaisessa selvitystilassa IMF:ään, Euroopan komissioon ja niin edelleen. No se on mennyttä.

Tältä pohjalta teidän arvostelunne vuoden 2015 jälkeen on kyllä kaukana siitä, mikä on rehellistä, avointa ja selkeää. Silloin oli pakko panna säästöjä ja ottaa tilannetta haltuun ja tähdätä työllisyyden parantamiseen, ja siinä hallitus edellisellä kaudella onnistui 100 000 uuden työpaikan myötä. Perussuomalaiset olivat kaksi ensimmäistä vuotta mukana ja olivat tekemässä niitä kipeitä päätöksiä, joista kaikkia emme olisi halunneet tehdä, mutta näin kävi. Mutta tulos oli se, mikä nyt on, että työpaikkoja tuli.

Muuten niitten kahden vuoden aikana myös kuntatalous saatiin kuntoon. Vasta sen jälkeen kun meidät heitettiin ulos hallituksesta, kuntatalous lähti vähin erin kohti sitä, mikä tilanne on nyt. Ja nyt se on todella synkkä.

Arvoisa puhemies! Tuossa äskeisessä vastauspuheenvuorossani totesin nämä synkät luvut, eli että alle 6 000 asukkaan kunnissa veroprosentin korotuspaine on 5,5 prosenttiyksikköä. Ne ovat näitä keskustalaisia pieniä kuntia, joissa siis tullaan tekemään kovia päätöksiä lähimmän kolmen vuoden aikana. Ja todellakin myös kuntien ja kuntayhtymien velka nousee 20 miljardista 30 miljardiin, ellei jotakin suunnanmuutosta tehdä. Se suunnanmuutos ei onnistu sillä, että kunnat irtisanovat työntekijöitä tai korottavat veroja ja veropohja rapautuu, eikä myöskään sillä, että jätetään kiinteistöt ja maanalaiset rakenteet korjaamatta. Se on velan kasvattamista. [Puhemies koputtaa]

Eli tilanne on todella synkkä, ja siksi perussuomalaisten vastalause on täysin paikallaan. Annetaan nyt edes tuo 50 miljoonan helpotus tässä vaiheessa ihan uutena rahana niille kunnille, jotka ovat suurimmassa hädässä. Sehän menee kuntalaisten palvelujen turvaamiseen eikä millekään kunnalle sinänsä.

15.07 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä on paikallaan todeta vielä näistä työllisyystoimenpiteistä muutama tosiasia, nyt kun kokoomuksen edustajat — jotka tässä jo ovat valitettavasti kylläkin poistuneet paikalta — peräänkuuluttivat näitä työllisyystoimenpiteitä.

Nyt jos verrataan edelliseen vaalikauteen, Sipilän hallitukseen, jolloinka saatiin historiallinen parannus suomalaisten työllisyyteen — yhä useampaan perheeseen saatiin työtä ja toimeentulo, ja tällä oli myös vaikutus kuntatalouteen, ja tosiaan tässähän oli taustalla ennen kaikkea kiky-sopimus ja myös muita tärkeitä toimenpiteitä, jotka työllisyyttä paransivat — niin nämä toimenpiteet eivät suinkaan olleet valmiita silloin, kun Sipilän hallitus oli istunut vasta reilun sata päivää, niin kuin nykyinen maan hallitus on istunut. Siis tois-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

tan: nykyinen maan hallitus on istunut vasta reilun sata päivää. Eivät Sipilän hallituksen toimenpiteet olleet vielä silloin valmiita. Ne menivät seuraavalle vuodelle, ja vaalikauden mittaan näitä toimenpiteitä sitten tuotiin hallituksen esityksinä tänne eduskuntaan ja saatiin sitä työllisyyskehitystä paremmaksi.

On mielestäni epärehellistä edellyttää, että meillä pitäisi ikään kuin olla nyt jo tässä vaiheessa täällä tämän talon, eduskunnan, käsittelyssä valmiina iso tukku toimenpiteitä, [Leena Meri: Komissiohan sitä valmistelee!] varsinkin kun mietitään, miltä tasolta nyt lähdetään liikkeelle. Sipilän hallitus lähti historiallisen korkean työttömyyden tasolta liikkeelle työllisyyttä nostamaan, ja nyt voi sanoa, että on jäljellä — paikkakuntakohtaisia eroja toki on — työttömyyden kova ydin, jonka saaminen työn piiriin on todella haastavaa. Näiden ihmisten saaminen takaisin työn piiriin, kun monet ovat pitkään olleet vailla työtä, ei ole olleenkaan niin helppoa kuin siinä tilanteessa, mistä Sipilän hallitus lähti liikkeelle. Tämä olisi nyt syytä muistaa, kun tästä työllisyydestä täällä salissa keskustellaan. [Anneli Kiljunen: Hyvä puheenvuoro!]

15.09 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Kunnat tuottavat ihmisille niitä julkisia palveluita, jotka ovat todella lähellä heidän arkeaan. Kunnat huolehtivat erittäin tärkeistä sosiaali-, terveys-, koulutus-, vapaa-ajan ja teknisistä palveluista aina vauvasta vaariin.

Kuntien taloustilanne on valitettavasti viime vuosina heikentynyt huomattavasti. Syksyllä julkaistun kuntatalousohjelman mukaan viime vuonna, 2018, vuosikate oli negatiivinen 43 kunnassa, kun sitä edellisellä vuonna tällaisia kuntia oli vain neljä. Kuntien tulopohjaa heikensivät laskevat verotulot sekä edellisen hallituksen päätökset leikata valtionosuuksia. Kuntaliitto on nostanut kiky-sopimuksen yhdeksi keskeiseksi syyksi kuntien vaikeaan tilanteeseen. Samaan aikaan kuntien ja kuntayhtymien menot kasvoivat yli 3 prosenttia.

Myöskään tämän vuoden, 2019, osalta kuntataloudella ei ole mennyt hyvin. Tänä vuonna epävarmuutta ja taloudellista ahdinkoa ovat lisänneet ennakonpidätyksen muutokset ja tulorekisterin ilmoitusongelmat. Pidemmällä aikavälillä alhainen väestönkasvu vaikeuttaa monien kuntien tilannetta ja palvelujen tarve Suomessa eriytyy.

Arvoisa puhemies! Nykyinen hallitus kasvattaa valtionosuuksia. Hallitus on päättänyt lopettaa kuntien valtionosuuksien leikkaukset tämän vuoden lopussa. Tämän johdosta valtionosuudet kasvavat yhteensä noin 1,1 miljardia euroa verrattuna tähän vuoteen. Valtionosuuden kasvusta suuri osa on leikkausten palautusta aiemmalle tasolle, ja lisäksi tehdään 166 miljoonan euron indeksikorotus peruspalvelujen valtionosuuteen. Lisäksi kunnille annetut uudet tehtävät rahoitetaan täysmääräisesti hallitusohjelmassa sovitun mukaan, ja tämä on todella tärkeää. Hallitus onkin toteuttamassa todella merkittäviä asioita, kuten esimerkiksi lasten subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttamisen, ryhmäkokojen pienentämisen ja muun muassa lastensuojelun jälkihuollon laajentamisen.

Arvoisa puhemies! Tänään täällä keskustellaan vuoden 2019 kolmannelta lisätalousarviosta, ja kyse on yksinkertaisesti siitä, että tälle vuodelle päätettiin aikaistaa ensi vuodelta, 2020, maksettava kertaluontoinen 237 miljoonan euron valtionosuuksien lisäys. Tässä lisäyksessä on siis kyse kiky-sopimuksen lomarahaleikkauksiin liittyvästä kompensatiosta. Tämä ei siis varsinaisesti ole ns. uutta rahaa, [Toimi Kankaanniemi: Ei todellakaan!] mutta se helpottaa kuntien tilannetta nyt, kun osa verotulojen maksatuksesta saattaa siirtyä ensi vuoden puolelle teknisistä syistä johtuen. Tämä on erittäin tärkeä asia kunnille ja kuntalaisten peruspalvelujen turvaamiselle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

15.12 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Täällä ei salissa nyt enää ole yhtään kokoomuslaista. [Markku Eestilä: On!] — Anteeksi, on yksi kokoomuslainen täällä paikalla. En kuitenkaan halua nyt häntä tässä kiusata tällä asialla. — Kuitenkin muistutan, että kyllä se näin on, että jos se 0,7:n hoitohenkilöstömitoitus olisi silloin aikoinaan — olisi silloin aikoinaan — saatu vietyä eteenpäin, niin meillä olisi aivan erilainen tilanne tällä hetkellä kunnissa. Ja sekin toivottavasti kokoomuksessa nyt tunnustetaan, että kun tämä hallitus nyt lisää sinne kuntatalouteen mahdollisuuksia turvata vaikkapa vanhustenpalveluita, niin se on hyvä asia. Kuulostaa siltä, että teidän mielestänne mikään, mikä SDP:n taholta tai Rinteen hallituksen taholta tehdään, ei ole hyvä asia, mutta tämä hallitus näin lyhyessä ajassa on aidosti saanut jo aikaan sellaisia toimia, jotka ihan aidosti vaikuttavat.

Vaikka nyt puhumme tässä lisätalousarviosta, niin vanhustenpalveluihin liittyen täytyy sanoa, että kun meillä on rahaa niukasti jaettavana, niin silloin täytyy ottaa innovatiiviset keinot käyttöön, ja nyt liikenne- ja viestintäministeri Marin on yhden tällaisen innovatiivisen asian saanut vietyä eteenpäin näin lyhyessä ajassa, ja minä puhun nyt kotihoidon henkilöstön parkkioikeudesta. Se vihdoinkin tulee. 12 vuotta sitä on odotettu, ja sitä eivät aiemmat liikenne- ja viestintäministerit saaneet aikaan, mutta sosiaalidemokraattinen liikenne- ja viestintäministeri Marin on sen saanut aikaan. Ja kuulkaa, tämä helpottaa hoitohenkilöstön tilannetta siellä kunnissa. Se säästää myöskin rahaa, koska se säästää aikaa. Tämä on valtavan tärkeä asia, ei ainoastaan hoitohenkilöstön kannalta vaan myöskin niiden hoidettavien ikäihmisten ja muiden, jotka apua sinne kotiin tarvitsevat.

15.14 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Hallitus ansaitsee todella kiitoksen siitä, että se on suhteellisen ketterästi tuonut tämän esityksen, joka nyt meillä lisätalousarviossa on. En itse asiassa muista, että tässä salissa olisi sinä aikana, kun minä olen eduskunnassa istunut, kuntataloutta paikattu tällaisilla ylimääräisillä valtionosuuksilla, jos me olemme olleet poikkeuksellisen sakkaavassa tilanteessa. [Toimi Kankaanniemi: Ei tämä ole ylimääräistä!] Siinä mielessä minusta tämä kyllä ansaitsee erityiskiitoksen.

No mistä sitten johtuu, että kuntatalous on heikossa tilanteessa? Me kaikki tiedämme, että tarpeet kasvavat enemmän kuin meidän yhteiskunnan resurssit, ja se tarkoittaa sitä, että meidän on opittava tekemään asioita fiksummin, ja monta kertaa ne fiksummin tekemiset ovat juuri niitä pieniä asioita, joihin mielestäni edustaja Guzenina tässä hyvin viittasi, joilla pyritään työn tuottavuuden nousuun ja pyritään siihen, että vaikkapa hoivassa olisi aikaa enemmän ihmisille ja sille varsinaiselle hoivalle byrokratian sijaan.

Tässä salissa on monta kertaa perätty, mitkä ovat ne työllisyystoimet, ja kokoomus pitää sitä mielestäni ansiokkaasti esillä. Niin pitääkin pitää, koska se on keskeinen asia, jolla Suomi selviää. Mutta myös se on tullut selväksi, että meillä on hyvin erilainen käsitys kokoomuksen kanssa siitä, mitä työllisyystoimet tässä ajassa ovat. Me tiedämme, että meillä on pula osaavasta työvoimasta, ja silloin parasta työllisyyspolitiikkaa on lisätä koulutuspanoksia, lisätä esimerkiksi toisen asteen oppivelvollisuutta ja lisätä resurssia vaikkakin nyt väliaikaisesti tällaisen tulevaisuushankkeen kautta sinne ammatilliseen koulutukseen, jotta nuoret sieltä oikeasti valmistuvat eivätkä keskeyttäisi opintojansa. Yhtä lailla kun meillä on rakennetyöttömyys työttömyyden kovaa ydintä — siellä on tällä hetkellä vähemmän suhdanneluonteista työttömyyttä kuin vielä vaikka kolme vuotta sitten — silloin me tarvitsemme palveluita. Ihmiset eivät työllisty automaattisesti ja itse. He tarvitsevat ihan kädestä pitäen palvelua löytääkseen työpaikan, löytääkseen uuden ammatin ja koulutuksen, ja he

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

tarvitsevat myös sitä palkkatukea enemmän kuin normaalissa suhdannetyöttömyyden korkeassa vaiheessa.

Mutta olkaamme rehellisiä sen suhteen, että jos katsotaan, mistä tämä kuntatalouden yllättävä alhaisuus tällä hetkellä johtuu, niin se johtuu moneen kertaan sanotuista tulorekisteristä ja verokorttiuudistuksesta — niiden takia ennusteet ovat menneet pieleen — mutta se johtuu myös suhdanteen heikkenemisestä, ja se suhdanteen heikkeneminen on alkanut jo vuoden alussa. Se on se asia, johon meidän pitää suhtautua vakavasti, ja meidän pitää miettiä keinoja, joilla me voimme tähän suhdanteeseen vaikuttaa, ja ollaan rehellisiä ja tunnustetaan se, että Suomen työllisyys kehittyy kaikkein eniten sen mukaan, mitä tapahtuu kansainvälisillä markkinoilla.

15.17 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On pakko tarttua edustaja Guzeninan puheisiin kotihoidon pysäköinnistä. Se on erinomainen asia, ja eritoten olen itse siitä hyvin iloinen, koska meiltä perussuomalaisilta lähti heti alkukaudesta kirjallinen kysymys asiasta ministeri Marinille, joka sitten sieltä omiin toimiinsa nappasi tämän ajatuksen, mikä oli erinomainen asia.

On kuitenkin pakko kysyä tässä kohtaa, onkohan joku pystynyt kirjoittamaan nämä yleisperustelut lisätalousarviosta nauramatta, koska tämä lähtee siitä, että talouskasvu näyttää vielä lähiaikoina myönteiseltä. Millä mittareilla näin mahtaa olla, kun kaikki asiantuntijat puhuvat aivan toiseen suuntaan?

Sitten kolmanneksi totean kyllä, että kuntatalous sekä valtiontalous sakkaavat meillä, kuten tässä salissa hyvin tiedetään, ja kyllä minun täytyy sanoa, että tämä sana innovatiivisuus, joka täältä tuli esiin, [Puhemies koputtaa] on perin erikoinen siinä mielessä, että samaan aikaan lisätään henkilöitä, jotka siirtyvät tulonsiirroille ja palveluiden piiriin — tuodaan jopa ulkomailta asti — [Puhemies koputtaa] kun omatkin ovat pulassa palveluidensa kanssa.

Puhemies Matti Vanhanen: Kun vastauspuheenvuorot eivät pysy minuutissa, siirrytään puhujalistaan.

15.18 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan oivallista, että maan hallitus reagoi kuntien vaikeaan taloustilanteeseen. Tämä kuntien vaikea taloustilannehan ei tietenkään ollut yllätys kellekään. Se on kehittynyt, ja nyt sitä ruvetaan pikkuhiljaa oikaisemaan. Se on totta, että se on pitkä ja kivinen tie, mutta sillä tiellä pitää vääjäämättä mennä, ja on nimenomaan niin, että kunnathan ovat se instanssi, joka palvelut järjestää kansalaisille. Se on kanssa syytä muistaa, että hallituksen ohjelman mukaan, jos valtio määrää kunnille tehtäviä, se myös lähettää siihen rahat, niin että ei mennä enää kunnan kukkarolle lisää ottamaan sieltä pois, kun se kuitenkin on ollut viime aikoina melkoisen tuuletuksen kohteena.

Toivoisin kuitenkin, että ymmärrettäisiin tässä talossa sekin, kun puhumme elinkeinohankkeista, että monia hyviä hankkeita on tässä maassa vireillä. Viimeksi on käyty kovaa keskustelua metsienkäytöstä. Toivoisin, että tässä asiassa Suomen eduskunnasta löytyisi sitä suurta viisautta, että emme omia mahdollisuuksiamme pilaisi sillä, että asetamme erilaisia keinotekoisia esteitä sille, ettei metsienkäyttöä voitaisi lisätä. Otetaan esimerkiksi vaikka tämä Kuopiossa vireillä oleva Finnpulp-hanke, joka on aivan megaluokan hanke, valtavan iso hanke. Siinä yhteydessä on käyty keskustelua, jota minä olen suurella surulla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

seurannut — siitäkin on käyty valtavaa peitsentaittoa, että se pitäisi lopettaa. En jaksa sitä ymmärtää. Ja meillä on monta muuta, pienempää hanketta, jotka perustuvat nimenomaan metsäteollisuuteen. Jos jonkun ihmisen tässä maassa on vaikea ymmärtää sitä tilannetta, miksi metsäteollisuutta on tulossa, niin katsokaapa vaikka Ruotsia — meillä on erinomainen verrokkikohde tuo läntinen naapurimme. Ruotsi hakkaa lähes kaiken vuotuisen kasvunsa joka vuosi. Siellä ei puhuta tällaista keskustelua ollenkaan, pitääkö rajoittaa jonkun LULUCF:n tai jonkun muun takia. Ei sitä keskustelua käytännössä käydy. Ruotsi hakkaa valtavat määrät, paljon enemmän suhteellisesti kuin Suomi. Siellä se ei ole ongelma, meillä se tuntuu olevan valtava ongelma. Elikkä meillä kannattaa tehdä niitä kotiläksyjä hie-
man paremmin. Silloin me pärjäämme.

Se on selvä asia, että jos me haluamme kansalaisten tilannetta parantaa, niin pitää olla työtä, sitten pitää olla hyvät palvelut siellä kunnassa, missä he asuvat, ja — kolmas asia — kun me vanhentuneen ikäluokan keskellä elämme täällä ja lapsia syntyy liian vähän, niin tämän nousevan sukupolven puutos voidaan korjata vain sillä, että meillä ihmisille on töitä. Nuoretparit kun asettuvat jonnekin asumaan ja saavat työpaikan, niin on hyvin todennäköistä, että he perustavat myös perheen siinä samalla ja rupeaa syntymään lapsia. Silloin tämän kansakunnan iso ongelma elikkä ikääntyminen rupeaa pikkuhiljaa oikenemaan. Mutta sillä tiellä pitää mennä koko ajan. Se on nimenomaan niin, että pitää uskaltaa investoida, ottaa vastaan töitä, antaa lupia. Meillä on byrokratia viety tässä maassa valtavalle tasolle. Viime vaalikaudella sitä rohkeasti purettiin, yli 300 normia. Peräänkuuluttaisin sitä edelleen, että kaikilla Suomen hallituksilla, nyt ja tästä eteenpäin, olisi sama tavoite elikkä byrokratian purku.

15.21 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia tästä vastauspuheenvuorosta. — Kyllä täytyy sanoa nyt näin, että edustaja Rantasella oli aika reipas tulkinta siitä, millä tavalla tämä kotihoidon henkilöstön parkkeerauslaki on lähtenyt eteenpäin. Se nimittäin lähti eteenpäin jo 12 vuotta sitten — muistaakseni edustaja Rantanen oli silloin demari [Leena Meri: Mutta hän tuli järkiinsä!] — niin että ehkä seurasitte sitä median kautta. Siitä keskusteltiin hyvin paljon. Peräti 112 kansanedustajaa sen silloin allekirjoitti tässä salissa, ja itse olin ensimmäinen allekirjoittaja. Se historia lähtee ihan sieltä saakka. Myöskään se hallitus, jossa te istuitte, perussuomalainen hallitus, ei saanut tätä aikaan, mutta nyt sosiaalidemokraattinen liikenne- ja viestintäministeri on tämän viemässä maaliin, ja iloitaan siitä kaikki.

15.22 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Guzenina otti esille tämän vanhustenhoidon ja kokoomuksen linjan. Jos minä oikein muistan näitä valtiovarainministeriön ennusteita, niin vanhustenhoidon kustannukset nousevat, vaikei mitään tehdä, yli miljardin tämän vaalikauden loppuun mennessä. Se tarkoittaa silloin sitä, että tämä lisätalousarvio, jossa kunnille on annettu rahaa, on täysin oikeasuuntainen. Niitä joudutaan todennäköisesti jatkossakin miettimään, koska kunnathan pääsääntöisesti kantavat vastuun vanhustenhoidosta, ja sen takia tarvitaan valtionosuuksia, jotta ne selviytyvät. Tarvitaan myös verotulojen tasausjärjestelmää, koska koko maassa pitää kuntalaisille taa-
ta riittävät palvelut. Se lähtee jo perustuslaista.

Mitä tulee kiky-sopimukseen, niin yksi Suomen työllisyyspolitiikan menestyskulmakivistä oli osittain kikyn ansiota, ja jos minä muistelen näitä Suomen Pankin taulukoita oikein, niin 2014—2017 yksikkötyökustannukset paranivat Suomen osalta 6,5 prosenttia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

meidän keskeisiin kilpailijamaihin verrattuna. [Puhemies koputtaa] Täältä löytyy työllisyyden paranemisen kova ydin.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalista.

15.23 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Ensin haluan kiittää vanhempia kollegoja hyvästä historianantamisesta. Tässä on ollut paljon hyödyllistä, opettavaista historiaa, mitä tänään on tässä salissa puhuttu. Siinä olivat ne iloisemmat uutiset, ja sitten tietysti on tämä aihe, mikä meillä on tänään, kun ollaan puhuttu kunnista. Tässä on tullut selväksi monta faktaa, miljardi tälle vuodelle menee kunnilla pitkäksi. Helsinki taitaa olla ainut, joka tosiaan jää plussan puolelle. On puhuttu 237 miljoonan kilpailukykyopimuksen kompensatiosta, ja sekin on todettu, että se on siis kompensatio. Se ei lämmitä kovin pitkään, mutta tietysti se on tyhjää parempi.

Jo hetki sitten edustaja Eestilä mainitsi sanan ”perustuslaki”, ja ajattelin muutamalla sanalla sieltä siteerata kohtia: Perustuslailla on suojattu kunnallinen itsehallinto, mikä merkitsee kunnan asukkaiden oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta. Itsehallinnon periaatteeseen kuuluu, että kunta päättää itse tehtävistä, jotka se on itsehallintonsa nojalla ottanut hoitaakseen. Muuten kunnalle voidaan antaa tehtäviä vain lailla. Perustuslakivaliokunta on korostanut jo vakiintuneessa käytännössä, että kunnille osoitettavat tehtävät, mitkä säädetään perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaan lailla, eivät itsehallinnon perustuslain suojan takia saa suuruutensa puolesta heikentää kuntien toimintaedellytyksiä tavalla, joka vaarantaa kuntien mahdollisuuksia päättää itsenäisesti taloudestaan ja siten myös omasta hallinnostaan.

Me tiedämme, että olemme juuri käyneet läpi nousukauden, ja nyt tässä vaiheessa kunnat ovat siinä tilassa, mitä tänäänkin täällä on monessa puheenvuorossa painotettu — hyvin raskasta kuultavaa. Ja nyt me tiedämme myöskin, että ennusteiden mukaan laskusuhdanne on alkamassa. Tiedämme, että Saksassa ja myös länsinaapurissa kipuillaan jo nyt, ja me olemme valitettavasti samassa junassa. Kunnat ovat yhteiskuntamme kivijalka, ja moni asia on liitoksissa kuntien olemassaoloon tai siihen, miten kunnat kykenevät tuottamaan niille annetut tehtävät, myöskin siis sote-palvelut ja hoitajamitoitus, joista tänään on täällä moneen otteeseen puhuttu.

Perustuslaki muuten mainitsee 19 §:ssä hoitajamitoitukseen liittyen, että kaikki maamme asukkaat ovat tasavertaisia ja saavat saman hoivan ja suojan, mikä heille kuuluu, ja silloin se 0,7 on tietysti hyvä asia ja suuntaa-antava, mutta se voi olla paljon suurempikin, ja sitäkin sitten voisimme noudattaa. Nyt voidaan kyllä todeta, että näitä lakisäätteisiä tehtäviä on 70 prosenttia, joten etenkin sote-puolella kuntien liikkumavara on aika kapea, ja siksi perustuslakia tuossa vähän siteerasin.

Olemme nyt, arvoisa puhemies, joutumassa sellaiseen tilanteeseen, että liian monessa kunnassa ovat alkaneet tai alkavat yt-neuvottelut. Talous on siinä jamassa, että peruspalveluita ei voida kohta tuottaa. Tämä johtaa henkilöstön ylikuormitukseen, ja seuraukset voivat olla monella inhimillisellä mittarilla mitattuna hyvinkin huolestuttavat — näitäkin kokemuksia on tuolla maakunnissa jo tullut vastaan monessa kohtaa näitten toisten tehtävien hoidon yhteydessä. Näin siis on jo monessa kunnassa käynyt, ja ikäviä loppuunpalamisia on tapahtunut. Keinot on jo nyt kunnilla käytetty, ja pahin vaikuttaa olevan vasta edessä. Tulemme lähiaikoina rikkomaan perustuslakia monessa kohtaa maassamme. Ja lomautuksetkin kääntyvät meitä vastaan. Me tiedämme, että ylikuormittunut tilanne johtaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

ennenaikaisiin sairauseläkkeisiin ja vain lisää uupumusta ja samalla entisestään korkeita sairaspöissaololukuja. Tilanne on, etten sanoisi, kestävä. —

Tiedän, että tulemme palaamaan tämän syksyn aikana ja tulevan hallituskauden aikana vielä monta kertaa kuntien asiaan. Nyt täällä ei ole valitettavasti ketään ministeriä paikalla, keneltä voisin kysyä, mutta annan hallituksen suuntaan viestiä, että onko tässä nyt sellainen näkökulma nähtävissä, että meidän runsaat 300 kuntaa tämän hallituskauden aikana muuttuvat 200:ksi tai 100 kunnaksi. [Toimi Kankaanniemi: Näin käy!] Ilmassa on sellainen henki, että maassa alkavat massiiviset kuntaliitosneuvottelut, ja siksi vaikka se, mitä tuossa jo aikaisemminkin perussuomalaiset toivat esiin, [Puhemies koputtaa] että ehdotamme 50 miljoonaa harkinnanvaraista korotusta momentille 28.90.30, on pieni apu tässä tilanteessa, mutta se tulisi todella tarpeeseen. — Kiitoksia.

15.29 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Filatov totesi, että meidän tulee panostaa työn tuottavuuden nousuun, ja itse jäin miettimään, kuinka viime vuosina esimerkiksi virkamiehenä ollessani minusta tuntui, että kunnan ja valtion virkamiehistä on otettu kyllä jo kaikki irti. Siellä ei hirveästi kyllä ole enää, mitä ihmisten selkänahasta repiä. On ollut erilaisia tehokkuus- ja tuottavuusohjelmia, jotka ovat käytännössä olleet henkilöstön vähentämiseen tähtäviä. Muistan itsekin hyvin, kun olin maistraatissa lakimiehenä, kuinka osastolla päämiesmäärät kasvoivat ja holhoustoimen edunvalvonnassa oli kolme henkilöjohtajaa, lopulta olin minä yksin. Enempää ei oikein voi vähentää, niin että toivottavasti te ette tuottavuudella tarkoita tätä, että lähdetään karsimaan henkilökuntaa, koska usein se tarkoittaa juuri sitä.

Tästä kuntataloudesta: Haluan puhua Hyvinkään tilanteesta. Olen siellä nyt toista kautta kaupunginhallituksessa, ja meillä on tälläkin hetkellä Hyvinkään talouden tasapainotusryhmä perustettu, ja laskennallisesti meillä on tulossa alijäämää. Noin 2 prosentin korotus tarve kuntaveroon olisi, jos ottaisi sen kokonaan kuntaveron korotuksena, mutta ymmärrämme, että siinä on pito- ja vetovoimavoiimakysymys siten, että se olisi katastrofaalista kuntalaisille ja monille sellaisille, jotka taistelevat jo nyt toimeentulonsa kanssa. Täällä todettiin, että tämä on hieno ja historiallinen asia, että kunnille myönnetään nyt ylimääräistä rahaa. Varmasti näin, mutta minusta se on täysin aiheellista, koska tämä vajaus johtuu hyvin pitkälle näistä uudistuksista koskien tulorekisteriä ja verokorttia, ja ainakin meillä Hyvinkäällä talousjohtaja sanoi, että nämä laskelmat tehtiin 2017 juuri sen pohjalta, että oletettiin, että tämä on tämä taso, niin että oikeastaan kunnat ovat olleet niin kuin vilpittömässä mielessä, ja siinä mielessä on aivan oikein, että tätä kompensatiota tehdään.

Tuossa keskustan edustaja Ovaska hienosti minusta myönsi sen, että perussuomalaiset ovat asiassa rehellisiä. Me arvostamme sitä, että kunnat eivät nyt saa riittävästi harkinnanvaraista tukea haettavaksi, ja me esitämme siihen lisäystä, mutta täällä on ollut esimerkiksi kyllä kokoomus esillä, ja siinä ovat monet edustajat olleet oikeassa, että kokoomus kyllä siitä räksyttää mutta ei ole sitten valiokunnassa halunnut tehdä muutosesitystä, mitä kyllä suuresti ihmettelen. Valtiovarainvaliokunnan jäsenet varmaan sitten tietävät paremmin siitä, mitä kaikkea siellä on ollut.

Edustaja Kankaanniemi toi minusta hyvin esille sen, missä tilanteessa oltiin viime kaudella, silloinkin kun perussuomalaiset aloittivat hallituksessa. Eli meillä oli tilanne se, että me olimme Kreikan tiellä. Suomi oli konkurssin partaalla, komissio lähätti meidän niskaan, meillä oli tullut 100 000 uutta työtöntä, ja muistan, kun tv:stä harva se ilta katselin uutisia ja yt:t oli aloitettu jossakin paikassa, ja ihan kauhulla katsoin, kun työttömyys vain

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

lisääntyi. Kunnat nostivat veroprosentteja, ja valtion omaisuutta myytiin, ja en jaksakaan muistuttamatta, että silloin — SDP ja vihreät muun muassa hallituksessa — myitte Carunan. Siitä tulee ihan valtavasti ihmisiltä postia, että vaikka kuinka vähennät sähkönkulutusta, niin sähkölaskussa se kulutus on joskus pienempi kuin se Carunan verkkomaksu, ja varmasti kansainväliset pääomasijoittajat hierovat käsiään. Älkää tehkö omaisuuden myynnissä tällaisia virheitä enää.

Kuulosti todella huolestuttavalta tuo edustaja Kankaanniemen kertomus siitä, että on selvitetty, että alle 6 000 asukkaan kunnissa tämä tarkoittaa 5,5 prosentin veronkorotusta, juuri näissä pienissä kunnissa, ja juuri sinne olisi tarvittu varmasti lisää tätä harkinnanvaraista tukea, ja siinä mielessä ihmettelen, että hallitus ei ole sitten vastannut tarpeeseen reippaalla tavalla. Meidän tulee nyt huomata se, mistä täällä on puhuttu, että taas meillä on kimpussa se vakavaraisuus, josta EU on nyt varoittanut. Tietysti olen sitä mieltä, että jokainen maa päättää itse omista asioistaan, mutta nyt tulisi varmaan sitten miettiä, olemmeko me mukana siinä EU:ssa vai emme. Jos olemme ja aina vetoamme siihen, että näitä säädöksiä pitää noudattaa, niin miksi emme sitten kuuntele sitä, että sieltä tulee varoituksen ääniä taloudenpidosta, ja kyllä olen itsekin tosi huolestunut tästä velkaantumisesta.

15.34 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Kuntaliitto on useaan otteeseen korostanut kuntatalouksien olevan kriisissä. Vuonna 2018 jopa 196 kunnan tulos jäi miinukselle. Tämä on noin kaksi kolmasosaa kaikista suomalaisista kunnista. Kuntaliitto on myös todennut, että uusia lakisääteisiä palveluja ei kuntatalous enää kestäisi. Tämän tilanteen vuoksi hallitusohjelmaan on kirjattu, ettei uusia tehtäviä ilman korvauksia kunnille anneta. Me kuntapäätäjät tiedämme, että tiukkaa tekee laadukkaasti hoitaa kuntien nykytehtävätkin, ja tämä paine näkyy kunnissa juuri käynnistyvissä budjettineuvotteluissa.

Suomalaisten kuntien osalta hallituksen kolmas lisätalousarvio tulee todella tarpeeseen. Lisätalousarvio kompensoi kertaluonteisesti lomarahojen leikkauksia kunnille 237 miljoonaa euroa. Tämä helpottaa kuntien kassavajetta.

Kuntien verokertymä on jäämässä huomattavasti ennakoitua pienemmäksi. Osasyiksi on arvioitu sekä verokorttiuudistusta että tulorekisterijärjestelmän käyttöönottoa. Ensi vuoden verotuloarvioita on ollut aiempaa vaikeampi tehdä.

Kuntatalouden heikot näkymät eivät heijastu vain pienissä ja keskisuurissa kunnissa. Myös suuret kunnat, kuten Espoo, ovat joutuneet taloutensa kanssa ahdinkoon. Kaupungin kasvu on 5 000 asukkaan luokkaa vuodessa. Aiemmasta poiketen väkimäärän kasvu ei kuitenkaan enää tuo muassaan verotulojen kasvua. Kasvun edellytykset, suuret infrahankkeet ja uusien asukkaiden vaatimien palvelujen, kuten koulujen ja päiväkotien, rakentaminen sekä sisäilmaongelmaisten kohteiden korjaaminen, ovat täyttäneet investointiohjelmat tuleville vuosille. Espoossa reilussa kymmenessä vuodessa pelkästään koulu- ja päiväkotinvestointien suuruus on yli miljardin, eikä tämäkään mahdollista kaikkien tarpeellisten hankkeiden mahtumista mukaan. Kasvukaupungit ovat myös koko maan talouden vetureita. Uusia työpaikkoja luovien yritysten synty ja kasvu pitää mahdollistaa niissä. Valtionosuuksien jako siis vaatii yhä uudistamista.

Kuntien velkaa on kertynyt runsaasti, ja velkamäärä yhä kasvaa. Velkaantumista pyritään kunnissa hillitsemään käyttötaloudesta säästämällä, tässä huonosti onnistuen. Kuntien ja kuntayhtymien toimintakulut ovat kasvaneet 4,5 prosenttia tai sitä luokkaa, ja toimintatuotoissa taas on pudotusta 3,4 prosenttia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

Kunnallissalan kehittämissäätiö KAKSin mukaan kolme neljästä eli 73 prosenttia kunta-johtajista ei usko tavoitteen toteutumiseen kuntien rahoituksen kestävydestä, oikeudenmukaisuudesta ja riittävyydestä. Erityisen epäluuloisia ovat juuri suurimpien kaupunkien ja kuntien johtajat. Myös kuntien henkilöstö väsyi. Tämä viime vuosina menetetty luottamus pitää korjata.

Hallitus on tarttunut toimeen ja päättänyt lopettaa kuntien valtionosuuksien leikkaukset, ja tähän osoitetaan 1,1 miljardia. Kuten täällä useampi on jo maininnut, nämä ovat tarpeellisia mutteivät riittäviä toimenpiteitä. Tarvitsemme tiivistä vuoropuhelua kuntien kanssa ja kuntatalouden aktiivisia pelastustoimia.

15.38 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Täällä ollaan käyty minusta hyvää keskustelua tästä hallituksen esityksestä, ja haluan omalta osaltani siitä lyhyesti mainita ja sen jälkeen kommentoida paria esille noussutta asiaa. En lähde toistamaan jo esitettyjä näkemyksiä, joita muun muassa edustaja Filatov ja edustaja Eskelinen tässä jokin aika sitten toivat esille ja joissa minusta varsin selkeällä tavalla tuotiin esille kuntatalouden nykyinen tilanne ja samalla se, että tämä nyt tehtävä ratkaisu on eräänlaista ensiapua. Me joudumme tarkastelemaan tätä laajaa kokonaisuutta täällä vielä tämän eduskuntakauden aikana varmasti laajemmin uudelleen.

Minä otan esimerkiksi nyt sen asian, jonka edustaja Juvonen tuossa debatin aikana totesi, kun siinä ei ollut mahdollisuus sitä heti kommentoida: Hän nosti esille lääkärille pääsyn. No se ei ole minunkaan mielestäni nyt tämän keskustelun ytimessä, mutta haluan nyt kuitenkin korjata hänen näkemyksensä. Tällainen monesta eri ammatista koostuva tiimi, moniammatillinen tiimi, ei millään tavalla ole vastakkainen sen kanssa, tuleeko potilaiden päästä lääkäriin nopeasti vai ei. Minulla on omaa kokemusta siitä, että hyvällä lääkärin ja hoitajan työparilla me pystymme niin paljon tehostamaan terveyskeskusten toimintaa, että se on juuri se oikea malli. Oletankin vähän, että jos me olisimme puhuneet vain lääkärille pääsystä, niin ehkä edustaja Juvonen olisi kritisoinut sitten sitä, että eikö puhuta lainkaan hoitajalle pääsystä. Mutta nyt tämä kritiikki esitettiin sitten toisinpäin.

No toinen asia, jonka hän otti esille, oli tämä hoitajamitoituskysymys. Tässä on hyvin selkeä linjaus, eli ensi vuonna astuu voimaan laki, joka on sitova, mutta se mahdollistaa siirtymäkauden vuoteen 2023 asti eräin tarkasti määritellyin edellytyksin, ja tuo 5 miljoonaa on tarkoitettu siihen tilanteeseen, että on vielä joitakin yksiköitä, joissa ei toteudu edes se 0,5.

Nämä nyt kommenttina ihan näistä kahdesta debatissa esiinnousseesta asiasta.

Yleisemmin vielä haluan todeta, että kun olen nyt kahdessa valiokunnassa, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja hallintovaliokunnassa, niin ne eroavat sillä tavalla toisistaan, että hallintovaliokunnassa meillä on ollut erittäin syvälinen mahdollisuus päästä kiinni tiettyihin toimintoihin, kuten poliisiin ja Rajavartiolaitokseen, koska ne ovat valtion suoria omia toimintoja, joiden rahoitus tulee tästä keltaisesta budjettikirjasta, mutta mainitsisin, että Rajavartiolaitoksen koko budjetti on samansuuruinen kuin HUSin Lastenklinikan ja että koko poliisin budjetti on samansuuruinen kuin Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimen, ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa meillä on yli 20 miljardin kokonaisuus, joka on kunnissa. [Puhemies koputtaa] Sen takia tämä kuntien talous on nyt äärimmäisen tärkeä asia, koska siellä ovat tärkeät palvelut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

15.41 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Täällä on todettu, että kiky-sopimus olisi ollut kunnille negatiivinen pelkästään. Näin ei tosiasiassa ole. Kiky-sopimuksella julkisen puolen lomarahoja leikattiin 30 prosentilla, niin kuin tiedätte hyvin. Se oli säästöä kuntien palkkamenoissa. Lisäksi työnantajamaksuja siirrettiin työnantajilta työntekijöille, ja se myös kevensi kuntien palkkamenoja — kuntien ja kuntayhtymien, koko kuntapuolen niin kuin valtionkin. Tämä siis tarkoittaa, että kunnille kiky-sopimus oli helpotus. Ensi vuonna ei enää ole tätä. Se loppuu tämän vuoden loppuun, eli lomarahat maksetaan ensi kesänä täysimääräisinä. No työnantajamaksujen osalta ei nyt ihan tarkkaan tiedä, miten käy, mutta näin kuitenkin on tapahtumassa. Eli kiky-sopimus oli myös helpotus talouden kannalta.

Sitten on täällä sanottu, että tämä 237 miljoonaa olisi uutta rahaa kunnille. Ei todellakaan ole. Se on kiky-sopimuksesta johtuvan kertaluontoisen menon kompensatio. Jos tätä ei annettaisi kunnille, niin kunnat olisivat joutuneet maksamaan kahteen kertaan tämän 237 miljoonaa euroa, eli tämä ei ole siinä mielessä mitään uutta rahaa.

Lisäksi kun otetaan tuo ensi vuoden valtion talousarviossa oleva 1,1 miljardin lisäys kuntien valtionosuuksiin, niin sekään ei ole uutta rahaa kunnille siinä mielessä, että ensinnäkin 312 miljoonaa on verotulomenetyksen kompensatiota, eli täällä päätetään, että tehdään verotukseen muutoksia, jotka vievät kunnilta 312 miljoonaa verotuloja, ja sen valtio kompensoi. Näin pitää tehdäkin, mutta ei se mitään uutta rahaa ole. Sitten kiky-sopimuksen lomarahaleikkaus korvataan, siis 285 miljoonaa euroa, koska ensi kesänä kunnat ja kuntayhtymät maksavat lomarahat täysin. Siitä tulee sadan prosentin meno, johon tulee sitten valtionosuus kunnille, ja se korvataan näin. Ei mitään väljyyttä tule. Sitten peruspalvelujen kustannustason nousun indeksitarkistus tehdään: hinnat ovat nousseet ja kunnille tullut lisää menoja, ja niihin tulee valtionosuus, joka on 166 miljoonaa. Sitten tehdään lakisääteinen kustannustenjaon tarkistus menneitten vuosien kustannustenjaon muutoksen perusteella. Kunnat saavat 102 miljoonaa lisää. Ei sekään ole uutta rahaa vaan korvaus kustannuksista, jotka ovat syntyneet ja joihin kunnat eivät vielä ole valtionosuutta saaneet. Sitten vielä asukasluvun muutokset tekevät pienen summan. Eli kaiken kaikkiaan ei tästä 1,1 miljardista kuntatalous tosiasiassa kevennystä saa juuri lainkaan — hyvin hyvin marginaalisesti. Näin pitää juuri tehdä, että nämä korvataan, mutta ei todellakaan pidä antaa sitä näkökulmaa, että nämä olisivat uutta rahaa, eikä varsinkaan tämä, mikä nyt siirretään ensi vuodelta tälle vuodelle.

15.44 Pia Viitanen sd: Puhemies! Toivoisin kuitenkin, että edustaja Kankaanniemi pitäisi sitä hyvänä asiana, että toisin kuin edellinen hallitus, nyt ei leikata. Ja on välttämätöntä, että hallitus on myös sitoutunut esimerkiksi siihen, että jos kunnille annetaan uusia tehtäviä, ne kaikki kompensoidaan sataprosenttisesti. Nämä ovat hyvin tärkeitä periaatteita, ja uskoisin ja toivoisin, että myös edustaja Kankaanniemi näistä iloitsee. Toisaalta tiedän, että seuraavassa puheenvuorossa kuntajaoston puheenjohtaja Tarja Filatov esittelee hie-man lukuja mitä tulee näihin valtio—kunta-suhteisiin. Hänellä on tuolla hyvä graafi. Se ei ole minulla, mutta te kuulette kohta siitä seuraavassa puheenvuorossa lisää.

Kun edustaja Kankaanniemi mainitsi kiky-sopimuksen ja kunnat, niin täytyy kyllä harmitella sitä, että oli se kunnille mitenpäin vain, niin sanon kyllä suoraan, että sitä emme voi unohtaa, mitä se teki kuntatyöntekijöille. [Toimi Kankaanniemi: Te hyväksyitte sen kiky-sopimuksen!] Se oli mielestäni kyllä aivan niin kuin sietämätöntä suorastaan, että kiky-sopimuksen myötä näiltä ahkerilta hoitajilta, lähihoitajilta, sairaanhoitajilta, opettajilta, poliisi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

seilta leikattiin lomarahat. Siinä meni kyllä monelta perheeltä aika ikäväksi sitten tietyt kesäsuunnitelmat.

Puhemies! Ennen kuin tässä ehditään taas kerran sanomaan, niin sanon jo valmiiksi, että SDP:hän kannattaa sopimusyhteiskuntaa, mutta koskaan emme hyväksyneet sitä, että lomarahat leikataan. [Leena Meren välihuuto] Sehän oli seurausta siitä, että silloinen hallitus nimenomaisesti uhitteli pakkolaeilla, eli siellähän oli pöytään jo tuotu vielä pahempia leikkauksia tyyliin sunnuntailisiä, sairauslomakorvauksia, kaikkea tätä. Eli pakkolakiuhkailujen seurauksena kiky aikanaan syntyi tässä muodossaan. [Leena Meri: Tehän hyväksyitte sen!]

Puhemies! Oikeastaan pyysin tämän puheenvuoron siinä vaiheessa, kun ajattelin, että keskustelu alkaa hiipua, ja sali näytti hyvin tyhjältä kokoomuksen osalta. Mielestäni oli harmi, että kokoomus täältä katosi, koska tässähän nyt kävi, puhemies, sillä tavalla, että ensin esiteltiin väitteitä liittyen hallituspolitiikkaan ja sitten kadottiin, kun piti vastata siihen kysymykseen, joka kokoomukselle esitettiin. Ja se kokoomukselle esitetty kysymys oli, mikä on se linja, jos samaan aikaan — täällä käyttivät edustajat Zyskowiec ja Heinonen puheenvuoroja — moitittiin alijäämää ja vaadittiin lisäveronkevennyksiä, mutta ei kuitenkaan kerrottu, mistä sitten leikattaisiin, jos kerran ollaan huolissaan alijäämästä ja lisäveronkevennyksiä silti halutaan. Eihän tämä yhtälö vain toimi. Tähän olisimme halunneet kokoomukselta vastauksen, mutta varmasti tulemme kysymään sitä myös jatkossa.

15.47 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemi puhui uudesta ja vanhasta rahasta. Olipa kyse uudesta tai vanhasta rahasta tai kompensatiosta, niin tosiasia on kuitenkin se, että valtion toimet suhteessa kuntatalouteen ensi vuonna ovat positiiviset. Elikkä sieltä tulee lisää rahaa siihen nähden, mitä tällä hetkellä on, kun taas tänä vuonna valtion toimet ovat voimakkaasti negatiiviset. Tämä on mielestäni se iso muutos, joka kannattaa panna merkille — mutta ei se kuntataloutta pelasta. [Toimi Kankaanniemi: Ei!] Kyllä siellä silti tarvitaan niitä toimia, joita tehdään kunnassa.

Kun viittasin tähän tuottavuuteen, niin edustaja Meri kyllä ymmärsi sen täysin väärin. Viittasin esimerkkinä siihen, mitä edustaja Guzenina sanoi, että vaikkapa kun lähihoitajan parkkipaikka löytyy siitä läheltä, niin työ on tuottavampaa, [Leena Meri: Ei kai nyt yksin sillä työllisyyttä ratkaista!] koska hän ei joudu etsimään parkkipaikkaa, mikä on turhaa suhteessa siihen tehtyyn hoivatyöhön. Meillä on paljon tällaisia sosiaalisia innovaatioita, joita on keksitty eri kunnissa — jossakin on sähkölukot, jossakin on jotakin muuta — jotta työ voidaan tehdä siten, että siihen ydintoimintaan ja hoivaan on enemmän aikaa. Tätä työtä ja hyvien käytäntöjen vaihtoa me tarvitsemme huomattavasti enemmän, ja se on sitä vaikuttavuutta, jota kuntien palveluissa tarvitaan, mutta se on myös ydintyön tuottavuuden nousua, koska silloin vähemmällä henkilöstöllä tai sillä samalla henkilöstöllä saadaan enemmän palvelua niille asiakkaille ja ihmisille, jotka sitä palvelua tarvitsevat.

Sitten tässä ihmeteltiin sitä, että kun tämän lisäbudjetin perusteita on kirjoitettu, niin niissä sanotaan, että talouskehitys on positiivista tai myönteistä, vai mikä se sana oli. Sehän on se, mitä sanaa käytetään silloin kun ollaan vielä plussan puolella. Sitten kun ollaan negatiivisella puolella, ollaankin jo huomattavasti enemmän vaikeuksissa, ja toivottavasti siihen emme joudu.

15.49 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu paljon euroista, ja niin toki meidän lainsäätäjinä täytyy tässä salissa puhuakin. Olen itsekin kuntapäätäjä niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

kuntatasolla valtuuston puheenjohtajana kuin maakuntatasolla, ja ymmärrän tämän tuskan, mitä kunnissa tällä hetkellä koetaan. Olen itse ollut tekemässä talousarvioita ja olin juuri perustamassa talous- ja tulevaisuustyöryhmää omaan kuntaan, ja joka kivi varmasti käännetään, että päästään eteenpäin siellä kuntataloudessa.

Itse asiassa minulle ei ole mikään ihme, että kokoomus katosi täältä salista. Jotenkin minulla on koko ajan sellainen mielikuva ollut, että kokoomuksen intresseissä ei aina ole se itsenäisten kuntien kuntayksikön olemassaolo vaan ehkä laajemmat kuntayksiköt ovat heille enemmänkin tärkeitä.

Itse koen vahvasti, ja myös meidän puolue keskusta kokee, että kunta on paljon enemmän kuin tämmöinen juridinen yksikkö. Kunta on ihmisten yhteisö, se on demokratian peruskivi, se on elinvoiman edistäjä yhdessä paikallisten toimijoitten kanssa, ja kuntien ja yritysten yhteistyö on itse asiassa aivan avainasemassa siinä, miten siellä maakunnissa pärjätään. Mitä vahvempia kuntia on, sen vahvemmat ovat myös tulevaisuudessa maakunnat.

Keskustalle myöskään kunnat eivät ole pelkästään palveluiden tuottamista varten. Toki kunnan tärkeä tehtävä on tuottaa palvelut kuntalaisille. Keskustalle kunnat ovat myös tärkeä kansalaisia yhdistävä taso. Keskustalle kunnat ovat ihmisten koti. Luotan vahvasti siihen, että tässä hallituksessa, missä me istumme, tullaan edistämään myös vahvoja tulevaisuuden kuntia.

15.51 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! On todella hienoa, että kotiapua antava henkilö saa sen parkkioikeuden. Me olemme ajaneet sitä, kannatamme sitä lämpimästi ja toivomme, että se tulee pikaisesti voimaan.

Mutta sitten tästä tuottavuudesta: Tällä ratkaistaan ehkä pienen pieni osa, lähinnä isoissa kaupungeissa mutta ei valtakunnallisesti, niistä ongelmista, jotka ovat erityisen vakavia pienissä kunnissa. Tuossa eilen luin Keskisuomalaisesta Kangasniemen kunnan — se on kyllä eri vaalipiiriä — kunnallisuutisia viime maanantai-illalta, ja siellä päätettiin tehdä tämän vuoden loppuun mennessä selvitys kyläkoulujen lakkauttamisesta. Siellä kunnanhallitus teki esityksen kaikkien veroprosenttien tuntuvasta korottamisesta ensi vuoden alusta ja lisäksi päätti aloittaa yt-neuvottelut koko henkilöstön kanssa. [Leena Meri: Oho!] Viidentuhannen asukkaan maaseutukunnassa se on kyllä hätätila, jos ajatellaan, että koulut ja kuljetukset lapsille lakkautetaan, verot korotetaan huippuun ja sitten vielä yt-neuvottelut päälle. Ei ole helppoa. Tällainen tilanne on nyt tosiasiassa tuolla maakunnissa lukuisissa kunnissa. Tuossa kuukausi sitten oli tietoa, että 48 kunnassa ja kuntayhtymässä on yt-neuvottelut menossa. Nyt niitä on varmaan jo huomattavasti enemmän. Tilanne on todella huolestuttava tältä osin.

Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen kauniisti puhui näistä uusista tehtävistä ja niihin tulevasta valtion täydestä rahoituksesta. Se oli jo edellisen hallituksen ohjelmassa vuonna 2015, ja itse olin siinä mukana sen verran, että tiedän, ettemme olisi hyväksyneet, ellei näin olisi kirjattu. Kiitokset silloiselle ministerille — vaikkei hän vielä siinä vaiheessa ministerinä ollut, kun tämä kirjattiin — että sitten tästä pidettiin kiinni. Mutta teidän hallituskautenne, 2011—2015, kuntien valtionosuuksia leikattiin [Pia Viitasen välihuuto] ja saattoi tulla lisää tehtäviäkin, joihin ei valtionosuus tullut täytenä. Nyt on tulossa hallitusohjelman mukaan varhaiskasvatuksen palauttaminen kaikille, ihan hyvä, ryhmäkokojen pienentäminen, ihan hyvä, eli lisätehtäviä ja -menoja kunnille mittavasti. Hoitotakuu tulee, hoitajamitoitus tulee, sotesta emme tiedä. Mutta sitä, miten paljon nämä tehtävät maksavat todellisuudessa kunnille, me emme kukaan tiedä, ja hallitus ei ole neljän vuoden kehyksissä va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

rannut näihin riittävästi varoja. Siinä on iso aukko, jopa ehkä satojen miljoonien aukko Kuntaliiton laskelmissa [Puhemies koputtaa] ja hallituksen laskelmissa. Sitten on vielä op- pivelvollisuuden pidentäminen, korjausvelka, palkkaratkaisut ja niin edelleen, jotka lu- ovat kovaa painetta kuntatalouteen.

15.54 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Kokoomuksen politiikan keskeinen tavoite on se, että siellä kunnissa, jokaisessa suomalaisessa kunnassa, asiat ovat niin, että ihmi- selle voidaan järjestää ne tärkeät peruspalvelut: koulutus, varhaiskasvatus, vanhustenhuol- to ja terveyspalvelut.

Kun katsotaan nyt kuntataloutta, niin nähdään, kuinka nopeasti talous voi heikentyä. On todella huolestuttavaa, että hallituksella ei ole uskottavaa ohjelmaa siitä, miten valtionta- lous tasapainotetaan, miten työllisyystavoitteet saavutetaan. Kun katsotaan kuntatalouden ongelmia, niin iso asia siellä on se, että työttömyyttä on paljon, ja se, että sosiaali- ja ter- veydenhuollon uudistusta ei ole saatu tehtyä. Nyt on tärkeää, että nyt tehdään toimia eikä odotella. Yhdyn siihen huoleen, mitä valtiovarainministeriön virkamiehet ovat esittäneet, että niitä vaikuttavia työllisyystoimia ei ole.

Hallitusohjelmassa on paljon hyvää ja kaunista. Hoitajia on luvattu lisää, mutta mikä on tilanne? Reaalimaailmassa yt-neuvottelut kohtaavat tuhansia hoitajia. Kyllä toivoisin nyt selkeytystä, en pelkästään tähän talouslinjaan ja työllisyyslinjaan vaan myöskin sosiaali- ja terveyspolitiikkaan. Täällä edustaja Filatov todella hyvin nosti esille sen, että meidän täy- tyy uudistaa toimia sosiaali- ja terveydenhuollossa, lisätä vaikuttavuutta, jotta meillä on voimavaroja hoitaa ihan jokainen ihminen.

Ilostuin kovin, kun tuli tämä sosiaali- ja terveyskeskusohjelma. Tiedotustilaisuudessa ministeri Kiuru lupasi todellakin, että tuhat lääkäriä tulee, ja hän sanoi, että rahaa on 70 miljoonaa lähdössä kentälle. Arvoisa puhemies, hän sanoi: ”Jos tällä ei palkata kaikkia niit- tä lääkäreitä, jotka saadaan houkuteltua mukaan, niin millä sitten? Kyllä se niin kuin tässä on.” Näin sanoi ministeri Kiuru. Mutta kun on ministeriön virkamieheltä kysytty ja asiaa on tarkennettu, niin siellä todetaan, että tällä rahalla ei voi palkata edes yhtään lääkäriä, vaan tämä tulee kehittämistoimiin.

Jatkuvasti, tämä on siis vain yksi esimerkki, tulee hallitukselta hyviä lupauksia ja hyviä tavoitteita, mutta sitten kun ryhdytään katsomaan, niin todellisuus on aivan toista. Toivoi- sin nyt, kun täällä on hallituspuolueiden edustajia, että te nostaisitte esille vielä sen, millä tavalla nämä tavoitteet uusista lääkäreistä ja todellakin tarpeellisista hoitajista voidaan to- teuttaa, koska kun itse katson tätä budjettikirjaa [Puhemies koputtaa] — aikani loppuu — niin täällä on esimerkiksi ensi vuodelle vain 5 miljoonaa euroa hoitajien palkkaamiseen eikä täällä ole rahoja lääkäreiden palkkaamiseen. Toivon todellakin, että nyt vastaisitte sii- hen, miten nämä ministeri Kiurun esittämät lupaukset oikeasti toteutetaan.

15.57 Veikko Vallin ps: Arvoisa puhemies! Minä itse olin Tampereen kaupunginhallituk- sessa pari vuotta ja edelleen valtuutettuna, ja täytyy sanoa, että osittain Tamperekin on ku- ralla ja velkaantuu kriisikuntavauhtia tällä hetkellä.

Yksi syy tietenkin, mitä tässä ei vielä ole käsitelty, on tämä haitallinen maahanmuutto- politiikka, mitä Suomessa harjoitetaan, koska se sitten siirtyy tietenkin kuntiin, koska tie- tyt kaupunginosat täyttyvät Tampereellakin maahanmuuttajien lapsista ja sitten pitää ra- kentaa päiväkotia, koulua ja kaikkea sellaista, ja se kuormittaa muutenkin Tamperetta. Että se on osittain siitä johtuvaa, ainakin Tampereella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

Sitten Tampereella on myös itse aiheutettua päänsärkyä, eli tämmöiset täysin älyvapaat investoinnit. Meillä rakennetaan ratikkaa ja kävely- ja pyöräilykeskustaa, ja kaupunki on kokonaan revitty auki, ja siitä tulee sitten kustannuksia liian lyhyellä aikavälillä liian paljon ja niin edelleen.

Naapurikunta Ylöjärvi alentaa kuntaveroa samaan aikaan kun Tampere nostaa, niin ettei tämä niin kuin sillä lailla ole mikään kirous. Siellä tehdään asioita oikein, ja Tampereella tehdään sitten väärin.

Tampereella on myös tämmöinen hirveän vahva tai paksu byrokratia, voisi sanoa suojatyöpaikkoja, jollain lailla varmaan poliittisia suojatyöpaikkoja tai politiikkaan liittyviä. On Hiilineutraali Tampere -kahvitteluporukka, Kestävä Tampere -kahvitteluporukka ja tällaista näin, että tämmöistä aika niin kuin turhaa byrokratiaa, ja aika usein siellä sitten entiset poliitikot istuskelevat. Että kyllä Tampereella ainakin on peiliin katsomisen paikka.

Meillähän on sosiaalidemokraattinen pormestari, ja se tietenkin tarkoittaa sitä, että taloudenpito ei ole niin kuin ykkösosaamisaluetta. [Pia Viitanen: Ohhoh! — Anneli Kiljunen: Ettekö tekin ole luottamushenkilö Tampereella?]

15.59 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tämä menikin mielenkiintoiseksi, kun tuntuu, että puheenparsi on hieman erilaista siellä Tampereella. Ellen ole pahasti erehtynyt, niin perussuomalaiset ovat olleet mukana pormestarikoalitiossa ja tehneet yhdessä meidän kanssamme tämän vuoden talousarvion ja eivät ainakaan vielä ole sanoutuneet siellä Tampereella irti tästä pormestarikoalitioista, kun hyväksymme tulevaa budjettia. Toki meillä keskustellaan parhaillaan siitä, mitkä ne linjanvedot siellä ovat, ja toki keskustelu on sallittua. Koska pormestari on aika arvostettu, monessa asiassa uskottavuutta ja puolueisiin katsomatta yhteiskunnallista arvovaltaa tai tämmöistä tietynlaista arvostusta nauttiva Lauri Lyly, ihmettelen kovasti enkä kyllä ihan allekirjoittaisi sitä, että osaamista ei sieltä taholta löytyisi. Ainakin löytyy yhteistyökykyä, niin kuin tähän asti on löytynyt. Siinä mielessä olen ollut hirveän iloinen, puhemies, ja sopii tähänkin saliin tämä keskustelu, että politiikkahan on arvovalintojen tekemistä. Mehän olemme tehneet ja tekemässä toivottavasti sellaisen arvovalinnan siellä, että me emme esimerkiksi suurentaneet lasten ryhmäkokoja kouluissa tai päiväkodeissa, ja tämänkaltaisia olemme tehneet. Mutta, puhemies, tämä ei ollut se alkuperäinen asia. Tietenkin tämä oli oikeastaan vähän vastauspuheenvuoro tuohon edelliseen.

Puhemies! Me kuulimme nyt kokoomuksen puheenvuoron äsken, mutta valitettavasti edelleenkin jäi täysin epäselväksi se, mitä kysyimme tässä jo alkuun, heti keskustelun kärskeen, että mikä on kokoomuksen oma linja. Eli siis, puhemies, minun on vain pakko sanoa, että jokainen ymmärtää: Samaan aikaan kannetaan huolta alijäämästä ja samaan aikaan vaaditaan veronkevennyksiä. Tehän olette niitä vaatineet enemmän kuin hallitus tekee. Te olette halunneet kaikille painottuvia tuloveronkevennyksiä. Teille ei riitä se, että pieni- ja keskituloiset saavat, niin kuin hallitus nyt on mielestäni oikein tekemässä. Ja muistin, että esimerkiksi viime viikolla edustaja Heinonen sanoi, että autovero täytyy poistaa kokonaan ja täytyisi kauheasti tehdä lisäveronkevennyksiä. Samaa aikaan te olette huolissanne alijäämästä. Mutta sitten kuitenkin, kun kysymme, että no entä tarkoittaako tämä samaa kuin mitä teitte viime kaudella, eli leikkasitte sitten koulutuksesta tai leikkasitte ihmisten perusturvasta, niin siihen teiltä ei oikein sitä vastausta tule. Eli kun puhumme, puhemies, taloudesta, mistä ainakin edustaja Zyskowiec itsensä mielestä ymmärtää, niin ehkä sitten kuitenkin hän olisi täällä voinut selvittää tätä yhtälöä, kun hän kerran ymmärtää taloutta, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

miten tämä on mahdollista, että samaan aikaan tehdään hattutemppu, jossa alijäämää vähennetään ja veroja kevennetään menoja leikkaamatta. Sitten toisaalta ehkä teidän vaihtoehtobudjetissanne tulemme näkemään dynaamisia vaikutuksia tai muuta, [Puhemies ko-puttaa] mutta sen me tulemme sitten näkemään. Toivottavasti ette ihan sille tasolle mene omassa argumentaatioissanne.

16.03 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Toisin kuin edustaja Vallin itse, en ole kahvitellut näissä kunta-politiikan kahvikekkereissä, ja sen takia en toki tiedä sisäpiiritietoja. Mutta kun Tampereella edelleen asun, niin aktiivisesti seuraan myös sen tilannetta ja politiikkaa ja korjaisin muutamia ongelmia analyysissa, kun käytitte Tamperetta esimerkkinä kansallisesta kehityksestä.

Ensinnäkin maahanmuuton vaikutus kattavasti kansainvälisessä tutkimuksessa Amerikan mantereelta Aasiaan on julkiselle taloudelle joko neutraali tai positiivinen — siis neutraali tai positiivinen — ja jos nyt ongelmaksi nähdään tässä syntyvyyden tilanteessa se, että jossakin kaupungissa pitää rakentaa päiväkoteja lisää, niin kyllä minä vain kovasti ihmetelen. Mielelläni näkisin sen, että meidän pitäisi käyttää enemmänkin rahaa päiväkotien rakentamiseen. Muistetaan kuitenkin, että Tampereella verrattuna muihin suuriin kaupunkeihin maahanmuuttajien osuus on verraten vähäinen, ja meidän tulisiikin tässä tilanteessa olla hieman huolissamme siitä.

Analyysi myös siitä, että Ylöjärven ja Tampereen taloudelliset erot johtuisivat näiden kahden kunnan tekemistä poliittisista valinnoista, jää vähintäänkin puolitiehen, kun kuitenkin muistetaan, että toisaalta kysymys on selkeästi työpaikka- plus keskuskaupungista ja toisaalta sellaisesta lähiökunnasta, johonka keskittyy korkeimman tulotason asukkaita. On toki totta, että Ylöjärvi on tonttipolitiikallaan ja osin muullakin politiikallaan vetänyt parhaansa mukaan puoleensa nimenomaan korkean tulotason perheitä ja asukkaita. Mutta näiden kahden kunnan tarkastelu ensinnäkin taloudellisesti erillään, kun toisessa käydään töissä ja toisessa käyvät sitten rikkaat asumassa, ettei tarvitse mennä sinne vilkkaammille kerrostaloalueille, on itsessään jo harhaanvievää, ja sitten niissä tapahtuvien taloudellisten prosessien tarkastelu pelkästään kunnan päätöksen kautta tai edes ensisijaisesti kunnallisen päätöksen kautta vie sekin vahvasti harhaan, kun taloudelliset kytkökset ovat niinkin tiiviit kuin näiden kahden kunnan välillä ovat.

16.05 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Mikä on kokoomuksen linja? Kokoomuksen linja on työlinja, ja kyllä täytyy sanoa, että kylmää ja sydämetöntä on hallituksen politiikka, kun te siirrätte jo tiedossa olevat keinot lisätä työllisyyttä tulevaisuuteen. Puhutte, että ehkä vuoden päästä teette näitä päätöksiä. Kun katsoo sitten tätä kirjaa, niin täällähän on aika paljon esityksiä, jotka päinvastoin vähentävät työllisyyttä. Esimerkiksi kotitalousvähennyksen leikkaus vaikeuttaa ikäihmisten arkea ja vähentää työpaikkoja, ja se ei todellakaan lisää työllisyyttä, ehkä harmaata taloutta.

Ihmettelen, miksi vasta vuoden päästä. Minulla oli juuri lapsiryhmä täällä vierailulla, ja eräs lapsi sanoi, että miksi te ette tee mitään, minun isälläni ja äidilläni ei ole työtä. En minä hennonut sanoa, että sitten vasta vuoden päästä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä teki esityksen, jossa oli todennettavasti se 30 000 työpaikkaa plus toinen 30 000 työpaikkaa, eli hyvin todennäköisesti, jos ne päätökset tehtäisiin, saataisiin 60 000 uutta työpaikkaa. Toivon todella, että marssisitte nyt takaisin sinne Säätytalolle ja tekisitte nämä päätökset nyt eikä sitten vasta mahdollisesti tulevaisuudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

Mitä meidän vaihtoehtobudjetissamme on? Se on työn alla, ja siitä ehdimme kyllä varmasti, edustaja Viitanen, täällä keskustella. Selvä on, että me emme tule kiristämään palkansaajien verotusta. Isolla osalla palkansaajia kiristyy palkkavero. Se koskee myöskin eläkeläisiä, jotka maksavat ansiotuloveroa. Mielestäni tämä on väärin. Tässä tilanteessa ahkeria suomalaisia ei pitäisi rokottaa yhtään enempää kuin mitä nyt tehdään.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi sanon sen, että vaikka olenkin aika monta vuotta eduskunnassa työtä tehnyt kansanedustajana, niin minun on todella vaikea seurata, mikä on hallituksen linja. Julkisesti ministerit kiistelevät siitä, kiristetäänkö verotusta vai leikataanko tässä budjetissa olevia lisäyksiä ensi vuoden budjetissa. Jo ministerit ovat nyt epäluuloisia eivätkä usko siihen, että teidän mahdolliset työllisyystoimenne vaikuttavat, ja nyt tehdään leikkauslistoja ja veronkiristyslistoja. Toivoisin, että senkin takia marssisitte takaisin sinne Säätytalolle ja pääministeri ottaisi ohjat käsiin ja päättäisitte, leikkaatteko te tulevaisuudessa näitä menoja vai kiristättekö veroja vai olisiko sittenkin parempi keino se, että tekisitte toimia, joilla tulisi uusia työpaikkoja, ottaisitte sen työlinjan, mitä kokoomuksen eduskuntaryhmä kannattaa ja tekee. Tehkää toimia, että tulee työpaikkoja. Ei tarvitse kiristää verotusta eikä leikata ihmisiltä.

16.08 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Jos sallitaan, niin muistelen neljä vuotta takaperin, kun silloinen uusi hallitus aloitti ja teki ensimmäisen lisätalousarvion — arvatkaapa, edustaja Sarkomaa, kuinka monta työllisyystoimea siinä oli? Niitä oli tasan nolla. Tasan nolla. Niitä oli niin valtavasti kuin tasan nolla, [Toimi Kankaanniemi: Mikä oli työllisyyden paraneminen?] ja muistamme, että tätä protestoimme. Oli kova pula silloin kaikista työllistämismäärärahoista, kaikesta tästä — niitä ei lisätty.

Nyt sen sijaan, kun keväällä tehtiin ensimmäinen lisätalousarvio tämän hallituksen toimesta, niin siellä esimerkiksi käynnisteltiin merkittäviä liikenneinvestointihankkeita ja laskeskeltiin, että noin 10 000 työllistä lisää voisivat jo nämä kevätpuolella päätetyt hankkeet pelkästään tuoda. Ministeri Harakkahan kuuntelee hyvin tarkkaan esimerkiksi arvostettua Hetemäkeä ja on lisäämässä selkeästi palkkatukitoimia, mikä myös osaltaan parantaa tilannetta. Koko ajan tehdään, ministeri Harakkahan on esitellyt jo 25 toimea, joita hän tulee tekemään työllisyyden hyväksi ja tekee parhaillaan. Että ei tässä nyt tarvitse Säätytalolle marssia todetakseen, että näin tapahtuu. Toimet ovat parhaillaan käynnissä, ja sitten syksyllä katsotaan sitä tilannetta, mihin täällä useasti ollaan viitattu.

Puhemies! Tästä työllisyydestähän käytiin välikysymyskeskustelukin jokin aika sitten, ja vähän samoilla argumenteilla kokoomus oli liikenteessä. Silloin kyllä itse totesin, että ei se olekaan niin, että kokoomusta eivät sinänsä tyydyttäisi nämä Harakan työllisyystoimet tai muut, vaan ehkä kokoomuksen argumentissa se suurin juttu oli se, mitä sieltä hallituksen työllisyystoimista puuttui. Ja senhän me tiedämme, mitä kokoomuksen mielestä sieltä puuttui. Sieltä puuttui keppi. Sieltä puuttui keppilinja, sieltä puuttui aktiivimalli, sieltä puuttui työttömän kyykyttäminen. Eli tämä tietynlainen aktiivimalli-ideologia, se kokoomuksen salarakas, sieltä työllisyystoimien joukosta puuttui, ja siksi täällä tehtiin jopa välikysymys sitten tältä saralta kokoomuksen toimesta. Tästä oli kysymys. Ja nyt, kun minä luin tätä mainittua listaa, edustaja Sarkomaa, mistä äsken puhuitte, että tämä on kokoomuksen työllisyyslista, niin siellä on muun muassa leikkaus työttömyysturvaan ja leikkaus toimeentulotukeen. Auta armias, kyllä minä en ainakaan sellaisia ”työllisyystoimia” haluaisi allekirjoittaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

16.11 Veikko Vallin ps: Puhemies! Minä olen vähän eri mieltä tästä, kun sanottiin, että Tampereella tämä maahanmuutto on rikkaus. Me teimme siitä valtuustoaloitteenkin, että tutkittaisiin tämän ei-työperäisen maahanmuuton kustannukset Tampereella, mutta sitä ei haluttu sitten tehdä. Kouluista olen saanut sellaista signaalia — ihan apulaispormestarikin, joka muuten on sosiaalidemokraatti, on minulle kertonut — että opettajien henkinen kuorma kasvaa ja kouluissa on levottomampaa koko ajan. Tampereella on semmoinen tilastollinen fakta, että Tampere on muuttovoittokaupunki, mutta tietyssä ikäluokassa se on ollut muuttotappiokaupunki. En tiedä nyt sitten ihan viimeistä tilastoa, mutta pienten lasten perheissä Tampereella on muuttotappiota ollut, eli on naapurikuntiin sitten muutettu, eli tällaisia työssäkäyviä, hyviä veronmaksajia muuttaa naapurikuntiin tai jonnekin muualle — pääkaupunkiseudulle muuten muuttavat esimerkiksi kouluista valmistuneet myös hyvin paljon.

Sitten, kun puhuttiin tästä, että olemme siinä koalitiossa: olemme antaneet — menee vähän kuntapolitiikan puolelle — pormestarille kaksi vuotta aikaa oikaista tämä tiloustilanne, mutta ei siihen ole haluttu tarttua kunnolla, ja nyt sitten olemme jo eri mieltä siitä tilanteesta.

16.12 Mikko Lundén ps: Arvoisa herra puhemies! Minä en tahdo muistella vanhoja, että kuka teki, mitä teki ja milloin teki, vaan tahdon katsoa vähän tulevaisuuteen. Minua hirveästi kiinnostavat — toimin itse Salon kaupunginhallituksessa nyt toista kautta ja kolmatta kautta valtuutettuna — nämä hankeyhtiöt, joita perustellaan näitä nopeita raideyhteyksiä varten. Meillä tulee olemaan alijäämää nyt semmoinen about miinus 20 miljoonaa suunnilleen, ja haluaisin tietää, mistä nämä radan vieressä olevat kunnat, jos ne liittyvät siihen hankeyhtiöön, sitten ottavat ne rahat. Ottavatko ne lisää velkaa? Minulle tulee meinaan paljon yhteydenottoja kuntalaisilta, että miten tämä homma menee: vedetäänkö koulut kiinni ynnä muut palvelut alas, ja otetaanko velkaa lisää, että saadaan vuoteen 2030 mennessä raideyhteydet? Tämä minua hirveästi kiinnostaa. Ymmärrän kyllä senkin, että tähän kysymykseen ei varmaan tänään tule vastausta, mutta tämä minua hirveästi kiinnostaa, että mistä ne rahat tulevat kunnissa, jotka ovat esimerkiksi näitten tulevien raideyhteyksien varrella ja ovat niihin hankeyhtiöihin tulossa. — Ei muuta. Kiitos.

16.13 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Edustaja Viitaselle totean, että tulokset kertovat aika lailla toista kuin mistä te puhutte. [Pia Viitasen välihuuto] Kun te olitte ministerinä silloin Kataisen ja Stubbin hallituksessa, Suomeen tuli 100 000 uutta työtöntä. Viime kaudella, kun te olitte oppositiossa lääkkeitänne tarjoamassa, tuli 140 000 uutta työpaikkaa. [Pia Viitanen: Se edellinen hallitus olikin, hyvä edustaja Kankaanniemi, leikkaushallitus!] Kuinka te selitätte tämän, että niitten itseisarvoinen yhteissumma on 240 000 ihmistä? Se on valtava porukka. Se on valtava porukka, eli tulokset kertovat nyt kyllä siitä, edustaja Viitanen, että teidän pitää mennä vähän peruskurssille ja opetella lukemaan näitä tilastoja myös, eikä vain väittää sellaista, mikä ei pidä paikkaansa. [Pia Viitasen välihuuto]

Mitä tulee tähän kauteen, me emme vielä tiedä yhtään mitään, mutta sen me tiedämme, että yhtään toimenpidettä hallitus ei vielä ole tehnyt. No, minä ymmärrän, että jos hallitus on vähän yli sata päivää ollut vallassa, niin eihän se ole ehtinyt tekemään, mutta on se kyllä asettanut seitsemän työryhmää miettimään työllisyystoimenpiteitä, ja niihin on sitten otettu työmarkkinaosapuolet tekemään esityksiä. Ja senkin olen kuullut, että mitä työnantaja-puoli esittää, sen työntekijäpuoli tyrmää, ja päinvastoin. Eli tällä hetkellä näyttää siltä, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

nuo seitsemän työryhmää eivät saa yhtään mitään aikaiseksi. Teille jää käteen vain palkkatuki, ja kun me olemme nyt kuunnelleet pari kolme viikkoa valtiovarainvaliokunnassa asiantuntijoita, niin olen jokaiselta kysynyt, että mikä on teidän kantanne palkkatuen työllisyysvaikutuksiin nähden, ja vastaus on ollut muutamaa hallitusta lähellä olevaa asiantuntijaa lukuun ottamatta, että se on suurin piirtein nolla. Edes sillä STTK:n asiantuntijan mallilla, jonka hän esitteli — eli jos kolminkertaistettaisiin määräraha, joka on nyt palkkatukeen varattu — ei saataisi kuin 44 000 uutta työpaikkaa, joista 8 000 tulisi avoimelle sektorille ja 36 000 tänne julkiselle puolelle ja järjestöihin. Se ei ole mitään todellista työllisyshoitoa, vaan se on tilastojen hoitoa ja kaunistamista, mutta sillä tiellä hallitus nyt etenee.

Arvoisa puhemies! Toinen asia: Verotus kiristyy nyt väistämättä kuntatalouden takia. [Sari Sarkomaa: Palkansaajilla kiristyy!] Te olette luvanneet ensi vuonna 70 prosentille tulonsaajista veronkevennyksiä. Voi olla, että ensi vuonna tulee, mutta kahden seuraavan vuoden aikana kuntaverotus näillä näkymin kiristyy useita prosenttiyksikköjä, ja se vie siihen tilanteeseen, [Puhemies koputtaa] että kokonaisverotus, näillä 70 prosentillakin, kiristyy.

16.17 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Kokoomuksella ei ole salarakasta, mutta jos me jotakin rakastamme ja jonkin eteen teemme työtä, niin se on sellainen yhteiskunta, sellainen Suomi, jossa jokaisella on mahdollisuus tehdä töitä. [Pia Viitanen: Ihan samaa mieltä!] Me tarvitsemme uusia työpaikkoja, tarvitsemme yrittäjyyttä. Työpaikat syntyvät juuri erityisesti pk-yrityksiin. Kaikki toimenpiteet, joita täytyy tehdä, eivät ole helppoja, mutta tekemättä ei voi jättää. [Pia Viitanen: Leikkaamatta ei voi jättää!] Ihmettelen, minkälaista yhteiskuntaa hallitus haluaa, kun jäädään odottelemaan. Jopa valtiovarainministeriön virkamiehet papereihinsa kirjoittavat huutomerkkejä, ovat huolissaan ja toteavat, että ”niitä odotellessa”. Toivon, että katse käännetään tulevaisuuteen ja ei ehkä enää muistella menneitä vaan mietitään, mitä voitaisiin tehdä nyt, [Anneli Kiljunen: Menneisyydellä on vaikutusta tähän päivään ja tulevaisuuteen!] jotta Suomeen saataisiin työpaikkoja eikä tänne vierailulle tulevien pienten tyttöjen ja poikien tarvitsisi kysyä, mitä te teette, että minun äitini tai minun isäni pääsisi töihin. [Pia Viitanen: Ei ainakaan leikattaisi työttömyysturvaa!] Toivon, että ryhdytte työntekoon. Jos te olette rehellisiä, niin kyllähän se Harakan lista on enemmän tavoitteita. Siinä ei juuri keinoja ole, eli se ei riitä mihinkään, mutta hyvä, että on joku lista tehty.

Tiedän, että ilta on pitkällä ja keskustelu on pitkällä, mutta ihan näin sosiaali- ja terveyspolitiikan ammattilaisena totean: Tosi moni Tehystä, SuPerista ja Lääkäriliitosta ja tosi moni sosiaali- ja terveyspalveluita käyttävä odottaa nyt, että se sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus saadaan tehtyä. Vaikka sote-soppaa on täällä keitetty, niin ei tällaista näin sekavaa tilannetta ole vielä aikaisemmin ollut. Eli toivon, että nyt pian selkeytetään, mitä se sosiaali- ja terveyskeskusohjelma on, mitä sillä rahalla voi tehdä, miten asiassa edetään, minkälainen esitys tuodaan eduskunnalle, koska pidän itse hyvin tärkeänä, että kunnalliset päätökset voidaan tämän eduskuntakauden aikana tehdä, sellaiset päätökset, jotka aidosti parantavat palveluita ja varmistavat yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut, semmoiset palvelut, jotka suomalaisten on mahdollista rahoittaa.

Kun istuin itse sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, niin nelirajajarrutuksessa silloinen valiokunnan puheenjohtaja, ministeri Kiuru, vastusti maakuntamallia, ja toivon, että viisastutaan siitä eikä mennä nyt verot edellä ja hallinto edellä vaan oikeasti tuodaan sellaisia toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

mia, että ihmiset pääsevät palveluihin. Toivon, että mahdollisimman pian hallitus selkeyttäisi, miten tässä edetään, koska päivä päivältä tämä tilanne menee sekaisemmaksi. Nyt me mietimme, mikä se terveyskeskusohjelma on. Ministeri sanoo, että sillä saadaan tuhat lääkärinä, ja virkamiehet sanovat, että siitä ei euroakaan saa käyttää lääkäreiden palkkaamiseen. Tilanne on todella, todella sekava.

16.19 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Tässä on ollut ihan hyvää keskustelua kuntataloudesta ja monesta siihen liittyvästä. Itsekin kuntapäättäjänä kannan kuntien taloudesta samaa huolta, joka tässä on tullut esille. Tässä on nyt tullut hyvin myöskin kuvattua eri puheenvuoroissa sitä, miten monitahoinen kokonaisuus on kyseessä, kun puhumme kuntien ja valtion taloudesta. Siihen vaikuttavat muun muassa hyvin ajankohtaisena asiana meidän syntyvyys, ikärakenteen muutos ja sosiaali- ja terveyspalvelut, ja erityisesti kun kuntien taloudesta puhutaan, aivan oikein tässä on kiinnitetty huomiota meidän työllisyyspolitiikkaan.

Työllisyyden nostosta riippuu myöskin meidän hallituksen suunnittelemaat menolisäykset. Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut siihen, mikä on meille keskustalle hyvin tärkeää, että hallitus ei sulje mitään työllisyyttä edistäviä keinoja keinovalikoimansa ulkopuolelle vaan olemme hyvin avoimesti valmiita tarkastelemaan, suunnittelemaan ja valmistelemaan sellaisia keinoja, joilla työllisyysaste varmasti saadaan mahdollisimman hyvin nousemaan.

Niin kuin tässä edustaja Kankaanniemi hyvin toi esille, viime kaudella todella 140 000 uutta työpaikkaa. Ei siihen tavoitteeseen silloin kovin moni uskonut, eikä hallituksella silloinkaan ollut heti näin hallituskauden alussa kaikkia niitä keinoja käytössään ja ilmoitettuna, vaan niitä tehtiin ja valmisteltiin rauhassa. Edellistä hallitusta ehkä joskus hiukan perusteettomastikin mutta varmasti välillä perustellustikin kritisoitiin asioiden ehkä liian nopeasta valmistelusta, ja nyt tuntuu, että yritetään hoputtaa, että äkkiä, äkkiä. Me todella haluamme rauhassa valmistella nämä työllisyyttä edistävät toimet, ja niitä on tulossa näiden 25 Harakan esittelemän toimen lisäksi. Me keskustassa pidämme aivan päivänselvänä, että eivät ne vielä riitä vaan me tarvitsemme lisäksi, ja niitä on tulossa.

Aivan samaa mieltä olen siitä, että sekä kuntien talouden että valtiontalouden kannalta työllisyyttä on saatava lisättyä, ja olen erityisen iloinen siitä, että hallitus on ohjelmassaan ja myöskin tässä talousarviossaan antanut hyvin myönteisen signaalin meidän yrittäjillemme, että yrittäminen ja yritteliäisyys edelleenkin kannattaa.

16.22 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Valitettavasti edustaja Vallin lähti pois. Olisin hänelle kertonut, kuinka meillä Nakkilassa menee. Se olisi ollut erittäin tärkeä informaatio tässä keskustelussa, ja vaikka meillä nyt ei näytä talousarvion osalta ensi vuonna hyvältä, niin en syytä kyllä kunnanjohtajaa siitä enkä hänen poliittista taustaansa. Mielestäni on mauttomuuden huippu ottaa täällä eduskunnassa keskusteluun pormestarin tai kunnanjohtajan poliittinen tausta, kun kuitenkin kunnassa tehdään budjettia yhteistyössä. Ehkä se on sitten tämän ajan henki, että politiikkaa täällä koetetaan tehdä kynsin hampain mistä asiasta hyvänsä.

Toki vanhojen muisteluja on hyvä käydä, mutta kyllä edustaja Sarkomaalle voisin sanoa, kun sanoitte, että milloinkaan ei ole ollut niin sekaisin sote-soppa kuin nyt: Tämä hallitus kuitenkin antaa nyt sen tilanteen... Viime hallituskaudella olivat puurot ja vellit sekaisin, kun siinä harmonisessa tilanteessa, mikä oli aiemmin, että sovittiin ennen vaaleja, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

jatkamme tästä parlamentaarisesti yhdellä valmistelulla, kahden puolueen puheenjohtajat tekivät sen diilin, että tähän tulikin maakuntalainsäädäntöä mukaan, jolloin, sanoisin, menivät puurot ja vellit sekaisin ja emme päässeet siitä yksimielisyyteen. Kuka sanoo kenenkin olleen neliraajajarrutuksessa, jätän sen omaan arvoonsa — uskoisin, että näitä oli perustuslakivaliokunnassa ja sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa, joka sitten koetti pinnistellä päästäkseen maaliin sen kritiikin jälkeen, jota perustuslakivaliokunta antoi niille harjoituksille, joita hallitus toi eduskunnalle pohdittavaksi.

Niille pienille tytöille ja pojille ehkä voisi sanoa, että hallituksen esityksestä eduskunta tulee päättämään siitä, että niillekin työttömille, joilla ei nyt ole ehkä yksityiselle tai kunnalliselle puolelle suoraa töihinpääsyä, palkkatukien kautta mahdollistamme nopeamman, paremman ja helpomman polun asettua työelämään ja tuoda ansioita kotiin heidän lastensa hyvinvoinniksi. Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden osalta voidaan sanoa, että työttömille isille ja äideille annetaan nyt mahdollisuus osallistua työnhakuun, niin että molemmat vanhemmat voivat aktiivisesti hakea työtä lasten ollessa päivähoitossa ja sitä kautta myös saamassa esiopetusta, jolloin vaikka vanhemmilla on vähemmän resursseja, silti lapsista pidetään huolta. Sanoisin, että niillä on oikeastaan hyvä aloittaa sitä keskustelua, kun puhutaan näille pienille suomalaisille.

16.25 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemi täällä peräänkuulutti tilastolukutaitoa, enkä voisi olla enemmän samaa mieltä. Aloittaa voisi vaikka niistä työllisyystilastoista, joita edustaja Kankaanniemi täällä jo tarkasteli. Ihan perustason ymmärrykseen kuuluu, että työllisyystilastojen valossa ei voi suoraan arvioida jonkun yksittäisen hallituksen toimia, koska työllisyystilastoihin vaikuttavat tietyn hallituksen toimia enemmän muun muassa kansainvälinen suhdannekehitys ja erilaiset kulttuuriset ja yhteiskunnalliset tekijät. Itse asiassa hallituksen toimien arviointiin, jotka sinällään voivat olla äärimmäisen tärkeitä ja pitkällä aikavälillä viedä kehitystä hyvään tai huonoon suuntaan, on nimenomaan käytettävä ihan muita mittareita kuin yleisiä työllisyystilastoja, erityisesti isossa kuvassa.

Edustaja Sarkomalle toteaisin, että olen hyvin onnellinen siitä, että yhdellekään työttömän lapselle, joita aika paljon tapaam, en ole joutunut kertomaan, että olisin eduskunnassa lyhentänyt hänen mahdollisuuttaan päivähoito-oikeuteen tai saada ruokaa päiväkodissa siinä kuin muutkin lapset, en ole joutunut kertomaan, että olen leikannut hänen perheensä muutenkin niukkaa toimeentuloa ja sillä lailla vaikeuttanut sen taloudellista tilannetta, en ole joutunut kertomaan, että minä olisin osallistunut systemaattisesti hänen opiskelumahdollisuuksiensa heikentämiseen, sen heikentämiseen, että hän voi kehittyä siksi, mitä haluaa, ja tehdä sitä, mihinkä hänen kykynsä riittävät. Siitä olen kovin onnellinen.

16.27 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Tässä on kovasti keskusteltu työllisyyden paranemisesta, ja yhdyn täysin siihen, mitä edustaja Kontula tässä takana sanoi, että sitä on vaikea arvioida, mitkä tosiasioissa ovat minkäkin hallituksen toimia. Mutta jos ajatellaan sitä, että työllisyys on parantunut tässä viimeisten vuosien aikana — ja se on hyvä lopputulema — mutta samaan aikaan myös toimeentulotukimenot ovat kasvaneet, niin me itse asiassa olemme aika kummallisessa yhtälössä. Me yleensä pyrimme siihen, että työllisyys paranee, jotta köyhyys vähenee ja jotta pienituloisuus vähenee, mutta samaan aikaan kun meillä on työllisyys parantunut, meillä ovat myös toimeentulotukimenot kasvaneet. Ja jos me ajatellaan työllisyyttä esimerkiksi kannustinloukkujen näkökulmasta, niin toimeen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

tulotuki on se viheliäisin paikka, jonne joutua, koska sieltä on kaikkein vaikein päästä pois. Sen takia minun mielestäni on tärkeää ollut arvioida esimerkiksi etuisuuspuolta, ja hallitus on pyrkinyt juuri siihen, että näillä pienillä korotuksilla, vaikkapa esimerkiksi työmarkkinatuen korotuksella, saataisiin edes muutama ihminen pois toimeentulotukiluukun puolelta ja sitä kautta helpommin työllistymään. Muutoinkin koko tämä palveluprosessi tähtää siihen, ja nämä isot sosiaaliturvauudistushankkeet, jotka ovat vasta tulossa.

Kun tässä on puhuttu siitä, onko niitä työllisyystoimia jo nyt, niin sanotaan vaikka yksi esimerkki, joka on työttömyysturvan lisäpäivien ikärajan nostaminen. Esimerkiksi Etla on arvioinut, että sillä on noin 10 000 hengen työllisyysvaikutus. Eläketurvakeskus on ollut hieman varovaisempi, mutta on selvää, että sille on laskettavissa tuhansien ihmisten työllisyysvaikutus. Ja se päätös on olemassa jo nyt, ja se on myös tehty siellä kolmikannassa yhteistyössä. Edustaja Kankaanniemi epäili, että kolmikannasta ei voi tulla mitään työllisyystä parantavaa, mutta tämä on yksi esimerkki siitä, että sopimusyhteiskunta voi toimia, jos sen halutaan toimivan, mutta se edellyttää hallitukselta aktiivista työskentelyä. Ei siten, että kolmikannasta tulee kaksikanta, vaan siten, että hallituksella on siinä selvä tahto ja se vie prosessia eteenpäin, mutta ei ulkopuolelta yksin pakottamalla.

16.29 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tuo oli kyllä erinomainen puhe edustaja Filatovilla tuossa edellä. Se kertoi varmasti juuri siitä suomalaisen yhteiskunnan vahvuudesta, joka on perustunut sopimiseen, keskinäiseen luottamukseen ja yhdessä asioitten eteenpäinviemiseen. Arvostan kyllä kovasti noita näkökulmia.

Täytyy kyllä vähän kehaista edustaja Kontulankin puheenvuoroa. Olin ajatellut pohtia omassa puheenvuorossani vähän sitä samaa, mitä ihan oikeasti voisi vastata sille pienelle tytölle tai pienelle pojalle, koska siitä varmasti olemme kaikki tässä salissa täsmälleen samaa mieltä, huoli on yhteinen siitä, että meillä on liikaa työttömiä. Meidän täytyy saada ihmisille työpaikkoja, ja kaikki haluamme sitä.

Mutta toden totta, jos keinot ovat niinkin erityyppiset, että kokoomus tarjoaisi lisäkeppiä ja tarjoaisi leikkauksia työttömyysturvaan ja toimeentulotukeen, niin se ei taas sovi mitenkään minun arvomaailmaani, koska itse näen myös niin, että mikäli samalla toisella kädellä heikennämme muutenkin pienituloisten ihmisten asemaa, se on paitsi inhimillisesti hyvin väärin, puhemies, mutta se on myös talouspoliittisesti hyvin epäviisasta, jos näin voisi sanoa, sillä samalla syödään ostovoimaa, ja ei sekään varmasti talouden rattaita kovin pitkälle edistä.

Siksi olen ihan tyytyväinen siitä, että esimerkiksi hallitus on nyt valinnut veropolitiikakseen sen linjan, että veronkevennyksiä tehdään ja painotetaan niitä selkeästi nimenomaan pienituloisille ihmisille, palkansaajille, eläkkeensaajille ja myös etuuksien saajille ja jätetään hieman kauemmas ajattelusta esimerkiksi viime kaudelta niin tutut veronkevennykset kaikkein hyväosaisimmille. Silloinhan oli kaikenlaisia miljoonaperintöjen veronkevennyksiä, metsälahjavähennyksiä ja vaikka mitä, ja siihen tuntui silloin rahaa kovasti riittävän.

Puhemies! Tältä pohjalta haluan oikeastaan nostaa hattua siinä suhteessa edustaja Sarkomalle, vaikka eri mieltä asioista olemme, että vaikka täältä katosi koko kokoomus välillä, niin te tulitte urheasti saliin ja olette nyt puolustanut näkemyksiänne. Mikä meillä vielä jäi saamatta ja mitä tulemme kysymään jatkossa, oli vastaus siihen, mikä on se yhtälö, että samaan aikaan alijäämää moititaan ja veroja halutaan keventää lisää eikä suostuta kertomaan, mistä leikataan. Tämä jäi vielä tässä keskustelussa valitettavasti avoimeksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

16.32 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kaksi asiaa vielä tähän pitkään keskusteluun:

Edustaja Kankaanniemi, käytitte minusta jokin aika sitten varsin hyvän puheenvuoron, missä te kokeneena kuntatalouden tuntijana erittelitte tämän yksi pilkku ja niin edelleen miljardia, mikä nyt sitten tässä valtionosuuksiin lisätään. Myös tunnette luonnollisesti tämän nyt käsiteltävänä olevan asian, joka on siirtoa ensi vuodelta tälle vuodelle. Mutta yhden yksityiskohdan haluaisin sanoa — oletan ja tiedän, että tiedätte tämänkin, mutta haluan sen nyt tässä tuoda esille. Pelkästään ensi vuosi ei ole se, jolloin kikyn vaikutus lakkaa ja tuo lisämenoja kunnille, vaan se, että ensi kesänä maksetaan täydet lomarahat, joudutaan rahoittamaan tämän vuoden tilinpäätöksessä yhdeksän kuukauden ajalta eli näiden kertymäkuukausien ajalta, ja senkin takia on erityisen oikein, että me siirrämme ensi vuodelta tiettyjä tuloja valtiolta nyt kunnille tälle vuodelle, koska tämä taitekohta kohdistuu itse asiassa aika voimakkaasti tälle vuodelle. Tämän halusin teille sanoa.

Haluan myös, niin kuin edustaja Viitanen äsken, liittyä siihen joukkoon, että pidin erittäin ansiokkaana edustaja Kontulan äsken käyttämää puheenvuoroa. Minusta oli hyvä, että tuli tämä kansainvälisten suhdanteiden osuus täällä esille. Itsehän olen Varsinais-Suomen vaalipiiristä, ja jos nyt katsomme sitä länsirannikon talousbuumia, sitä hyvää kehitystä, joka siellä on ollut ja joka rakentuu pitkälti vientiteollisuuden varaan — telakoiden, auto-teollisuuden — niin kyllähän jokainen ymmärtää, että ei se ole kiky-sopimuksen tai edellisen hallituksen tekemien ratkaisujen aikaansaantia. Vuoden 2009 kansainvälisen finanssikriisin jälkeen kaikkien maailman telakoiden tilauskanta romahti. Saamani tiedon mukaan maailman telakoilla oli yhteensä kaksi tai kolme laivaa tilauksessa. Sen jälkeen kun kansainvälinen talous lähti voimakkaaseen buumiin, se, että meillä oli se osaaminen ja se verkosto eivätkä ne olleet päässeet tuhoutumaan niinä vaikeina vuosina, antoi iskukyvyyn, jolla saatiin tämä uudelleen käyntiin. Ei sitä asiaa kiky-sopimus ratkaissut.

16.34 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Lindénille noista tunnustuksista ja myös tästä tarkennuksesta. Se piti juuri paikkansa lomarahojen osalta.

Tähän viimeiseen asiaan eli kiky-sopimuksen vaikutukseen muun muassa telakoilla niin kuin muuallakin: kyllä väittäisin, että kyllä sillä aika lailla vaikutusta oli, mutta ei ainoana tietenkään, vaan se on monista eri osista koostuva. Niin kuin sillä oli myös kuntatalouteen vaikutusta, mistä aikaisemmin kerroin.

Arvoisa puhemies! Minä olen kyllä vahva sopimusyhteiskunnan kannattaja. Se on aivan selvä asia. Esimerkiksi kolmikannalla on rakennettu kyllä tätä maata menneinä vuosikymmeninä hyvin voimakkaasti ja tuloksellisesti. Mutta nyt kriisin päällä ollessa — voin sanoa, että on kriisi päällä, kun eilen kuuntelimme esimerkiksi valtiovarainministeriä tuolla Säätytalolla, niin kyllä tilanne on vakava — ei kyllä voida odottaa, että kolmikannassa kehitetään sellaisia ratkaisuja, hitaasti ja ehkä tuloksettomasti, jotka voitaisiin tehdä heti työllisyyden parantamiseksi. Näitä ratkaisuja löytyy työelämän puolelta. Ei tarvita keppiä, mutta tarvitaan kyllä voimakkaita otteita, ja kansa on antanut sen valtakirjan eduskunnalle ja eduskunta hallitukselle, ja sen pitää johtaa. Sen korkeimman lipun pitää olla hallituksen salossa eikä työmarkkinajärjestöjen tai muiden, jotka ovat etujärjestöjä ja ajavat vain tiettyjen piirien etuja — mutta yhteistoiminnassa, se on selvä.

Te käytitte, edustajat Kontula ja Filatov, vai oliko Viitanen, työttömyyslukuja nyt kyllä hyvin tarkoitushakuisesti. Kyllä tälläkin hallituksella on tietyt lukumäärät, kuinka paljon pitäisi saada ihmisiä töihin. Miksi te väitätte, että ei niillä ole mitään merkitystä ja käytätte niitä kuitenkin joka puheenvuorossanne sanoen, että hallituksen tavoitteena on 75 prosent-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

tia, mikä tarkoittaa niin ja niin monta? Minusta jokaiselle yksilölle, jokaiselle työttömälle ihmiselle se työpaikan saanti on äärimmäisen arvokasta, [Pia Viitanen: Juuri näin!] ja mitä suurempi lukumäärä se on, sitä komeampaa ja tärkeämpää se on hänelle, hänen läheisilleen ja perheelleen ja koko yhteiskunnalle. Asia on aivan selvä.

Toimeentulotuen osalta yhdyn siihen, että se on se viimesijainen tuki, josta pitää ihmisiä nostaa ulos ja ylös. Se on tärkeää.

Veroista vielä sen verran, että te korotatte polttoaineveroa ja te ajatte sellaista kuntapolitiikkaa, että kuntaveron nousee. Molemmat ovat tasaveroja. No, kuntaverossa on nykyisin tietty progressio, mutta periaatteessa se on tasaveron, ja se iskee pienituloisiin todella pahasti. Eli se, että te väitätte keventävänne pienituloisten verotusta, ei polttoaineveron eikä kuntaveron kiristyksekkään [Puhemies koputtaa] näkökulmasta ole totta.

16.38 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen kyllä päättänyt, että silloin kun bensaveron tulee keskusteluun perussuomalaisten taholta, en minä vain silloin vaikene, vaan silloin minä kysyn ja muistutan, että kyllähän perussuomalaiset itse hallituksessa ollessaan nostivat bensaveron. Siellä perussuomalaiset äänestivät bensaveron noston puolesta, piste. Ja on aivan turha yrittää puhua näitä asioita toiseksi. Perussuomalaiset ollessaan hallituksessa hyväksyivät veroratkaisun, jossa lämmityskustannuksia nostettiin ja kiinteistövero nostettiin ja tehtiin juuri näitä tällaisia veroja, jotka rasittavat sitä pientä ihmistä, sillä erotuksella, edustaja Kankaanniemi — sillä erotuksella — että silloin te myös leikkasitte pieniltä ihmisiltä sosiaalietuuksia samaan aikaan. Tämä hallitus sentään parantaa niitä, parantaa perusturvaa, ja antaa myös helpotusta esimerkiksi työttömälle tätä kautta. Eli pieni ero tässä nyt on, ja en minä sitä unohda, että perussuomalaiset äänestivät bensaveron korotuksen puolesta. [Toimi Kankaanniemi: Ja te nostatte nyt sitä vielä rajummin!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Mennään puhujalistaan.

16.39 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Ihan lopuksi tässä vielä haluan sanoa:

Edustaja Viitanen, malttakaa mielenne. Opposition vaihtoehtobudjetti on tulossa saliin keskusteluun. [Pia Viitanen: No niin!] Silloin voimme käsitellä koko sen kokonaisuuden, mitä kokoomuksen eduskuntaryhmä esittää. Mutta kyllä se on se työlinja. Jos me teemme toimia sen eteen, että Suomeen syntyy työpaikkoja, se on ainut ratkaisu julkisen talouden tasapainottamiseen. Se on ainut ratkaisu siihen, että suomalaiset voivat elää hyvää ja täyttä elämää. Silloin kun sitä työlinjaa ei ole, puuttuu kaikki, ja se kaikki kyllä puuttuu aika lailla tästä keltaisesta kirjasta.

Te sanotte, että ette ole ehtineet valmistella toimia työllisyyden edistämiseksi. Olette te kuitenkin ehtineet valmistella toimia, jotka vähentävät työllisyyttä. [Pia Viitanen: Vähennys?] Tiedätte hyvin valtiovarainvaliokunnan jäsenenä — en mene asiantuntijalausuntoihin vielä, kun mietintö ei ole valmis, mutta julkisuudesta olemme voineet lukea — että tässä keltaisessa kirjassa on useita asioita, jotka vähentävät työllisyyttä. Niitä te olette ehtineet tuoda. Samoin monet valtiovarainministeriön virkamiehet ovat sanoneet, että työllisyystavoite karkaa, kun tehdään toimia, jotka vähentävät työllisyyttä. Mutta tästä on tänään varmasti keskusteltu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

Jos te ette nyt saaneet vastausta siihen, mikä on kokoomuksen linja, niin totean, että se on työlinja. Ilman työtä ei ole mitään. Se on ainut keino ylläpitää suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Kyllä te todella isolla poralla poraatte hyvinvointiyhteiskunnan perustaa, kun te odotatte ja annatte ihmisten olla työttömänä ja annatte menojen kasvaa. Toivon, että nyt marssitte takaisin sinne Säätytalolle ja oikeasti teette niitä vaikuttavia toimia. [Pia Viitanen: Tuletteko mukaan?]

16.41 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemi, kommentoitte tilastojen lukemista, joten vastasin tilastojen lukemiseen. Itse en käytä työllisyysastetta kuvaamaan minkään hallituksen toimien onnistumista taikka epäonnistumista. Jos muut niin tekevät, niin sille en voi mitään, ja juuri siihen se tilastojenlukutaito varmaan olisi ihan paikallaan. Se on eri asia kuin se, että hallituksen tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen. Se on eri asia kuin mitata hallituksen onnistumista työllisyysasteella.

Mitä tulee tähän ensi vuoden budjettiin, niin se kompensoi pienituloisille tasaverojen nostot muilla veroratkaisuilla. Hallituksen toimien nettovaikutus pienituloisille on plusmerkkinen. Ei pienituloisen niin kuin ei suurituloisenkaan kannalta ole relevanttia se, missä ne verot maksetaan, vaan relevanttia on se, paljonko siitä rahasta jää käteen. Ja tämän hallituksen ensimmäisen budjetin vaikutusarvioiden mukaan käteen jää enemmän kuin mitä jäi aikaisemmin. Budjetti on myös tuloeroja kaventava, niukalti mutta kuitenkin.

Edustaja Sarkomaa, budjetin työllisyysvaikutusten etumerkki on tällä hetkellä asiantuntijoiden mukaan epäselvä. Me emme tiedä, onko se miinus- vai plusmerkkinen. Siellä on todennäköisesti työllisyyttä heikentäviä toimia ja todennäköisesti työllisyyttä parantavia toimia. Kummat pääsevät voitolle, selviää varmaan tuossa kevään kuluessa. Nimenomaan työllisyyden osalta me emme pysty tässä vaiheessa tekemään sellaisia arvioita, jotka olisivat mitenkään valideja ja kestäviä. Täytyy jaksaa odottaa vielä muutama kuukausi.

16.43 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin, että en osallistu nyt tähän keskusteluun, mutta halusin muutaman sanan kuitenkin sanoa, kun edustaja Sarkomaa on vahvasti kyseenalaistanut sosiaalidemokraattien sekä myös hallituksen työn linjaa. Tämä hallitus on ennen kaikkea työn linjalla, ja meidän painopisteemme on siinä, että me lähdemme puuttumaan työelämän rakenteisiin ja vahvistamaan niitä. Tämä hallitus on luonut muun muassa 25 toimenpiteen ohjelman, jota tällä hetkellä työstedään vahvasti jo ministeriössä, ja esityksiä tulee jo tämän syksyn aikana myös eduskuntaan.

Kokoomuksen työn linjaa voi tulkita viime kaudelta siten, että hallitus loi epävarmuutta työmarkkinoilla monilla eri toimenpiteillä. Se myös heikensi työttömien työttömyysturvaa ja vaikeutti opiskelijoiden asemaa heikentämällä opiskelijoitten sosiaaliturvaa ja ajoi myös opiskelijat työmarkkinoille, jotta he selviäisivät omasta toimeentulostaan. Sitä kautta koko, voisiko sanoa, osaamista heikennettiin, työelämän turvallisuutta heikennettiin, toimeentuloa heikennettiin. Aivan kuten edustaja Filatov totesi, niin samanaikaisesti kun yleinen kansainvälinen työllisyystilanne vahvistui ja työllisyys myös Suomessa parani, mikä oli erittäin hyvä asia, näitten hallituksen toimenpiteitten johdosta työttömien toimeentulo heikkeni sekä myös toimeentulotukiasiakkaitten määrä kasvoi. Tämä ei vaikuttanut ainoastaan työttömiin itseensä vaan myös heidän perheisiinsä, ja sitä kautta voi sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 55/2019 vp

noa, että me saimme sosiaaliturvan näkökulmasta sellaisen maailman, että meidän pitää tässä hallituksessa vahvasti puuttua nyt siihen, ja näin me myös teemme.

16.44 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Vielä muutama sananen tähän mielenkiintoiseen keskusteluun. Tässä on nyt tullut hyvin esille se, että kyllähän tämä hallitus tekee sellaista pienen ihmisen politiikkaa, jossa nimenomaan pienituloisten ja myöskin keskituloisten toimeentuloa ja elämisen edellytyksiä monella tavalla vahvistetaan. On huomioitava myös se, että me vahvistamme erilaisia palveluita ja ne ovat monelle ihmiselle hyvin merkittäviä ja tärkeitä. Nythän me juuri pieni- ja keskituloisia varten teemme verotukseen kevennyksiä ja myöskin parannamme etuisuuksia.

Tässä työllisyysasiassa, josta tässä on hyvin keskusteltukin, on aivan totta sekin, että meillä on tällä hetkellä paljon sellaista työtä, jolle ei löydy tekijää. Siksi kun ajattelemme asioita hiukan pitemmällä aikavälillä emmekä pelkästään vuoden tai kahden tai yhden vaalikauden vaan pitemmällä, vuosikymmenienkin aikavälillä, niin on erityisen merkityksellistä, että hallitus monella tavalla parantaa koulutusta ja tutkimusta. Se tulee näkymään meillä työelämässä. Esimerkiksi kotikaupungissani Oulussa on paljon sellaista työtä, jolle ei tällä hetkellä tekijää löydy, ja koulutuksesta löytyy tähän ratkaisuja. Se, että hallitus on nyt valmistelemassa monia työllisyystoimia ja niitä valmistellaan rauhassa, on erinomainen asia.

16.46 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Vielä tähän työllisyyskeskusteluun sen verran, että itsekin varon käyttämästä työllisyysastetta enää nykyisin minään mittarina, koska me tiedämme, että meidän työelämän rakenteet muuttuvat nopeasti. Esimerkiksi jos katsoo edellistä neljää vuotta, niin silloin meillä oli vaihe, jolloin työllisyysaste oli noussut jo voimakkaasti, ja edellinen hallitus silloin sanoi, että se on hyvä tulos ja se on nyt niin kuin saavutettu. Samaan aikaan kuitenkin tehtyjen työtuntien määrä oli vähentynyt, ja kuitenkin ne tehdyt työtunnit ovat sitä lisätyötä. Eliikkä usein nämä mittarit kulkevat sillä tavalla, että jos ei tiedä, mitä joku mittari mittaa, niin sitä voidaan käyttää myös väärin poliittisessa keskustelussa.

Toivoisinkin, että tämän hallituksen yksi saldo olisi se, että arvioitaisiin — en väitä, että niin on, mutta arvioitaisiin — onko työllisyysasteen vaikutus makrotaloudellisena mittarina enää samanlainen, yhtä relevantti kuin aikaisemmin, sen vuoksi, että meillä työelämässä on tapahtunut isoja muutoksia. Yhä edelleen meillä on vakituudessa, pysyvässä työsuhhteessa noin 70 prosenttia työntekijöistä, mutta sen 30 pirstalaisen prosentin sisällä on tapahtunut lisää pirstaloitumista, ja tämä aiheuttaa sen, että itse asiassa työllisten määrä ei ole enää samanlainen kansantaloudellinen hyvä kuin se on ollut joskus aikaisemmin.

Jos mietitään, mitkä ovat niitä hallituksen isoja panostuksia, niin esimerkiksi professori Matti Pohjolan tutkimuksen mukaan Suomessa vuoden 1860 jälkeen tapahtuneesta talouskasvusta — eli siis jo pitkän, pitkän aikavälin mukaan, mutta kiihtyneesti nyt — kaksi kolmasosaa on syntynyt ideoista, teknologiasta ja innovaatioista ja yksi kolmasosa koulutuksesta. Eli koulutuksella on iso merkitys innovaatiopolitiikan rinnalla, ja molempiin tämä hallitus panostaa. Mutta niille ei voi laskea tällä hetkellä eksaktia työllisyysvaikutusta, jollaista täällä on perätty. Mutta sen me tiedämme, että niillä on positiivista työllisyysvaikutusta.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.